Ազգ
Azg
armenian daily

Նոյեմբեր 26 Հինգշաբթի 1992

օրաթերթ
Բ տարի, թիվ 136 (228)
գինը 2ռ.
դասիչ 69149

Երեւան 375010
Հանրապետության 47

հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Ճգնաժամ

Աշոտ Մանուչարյան. «Ես ողջունում եմ ԱԷԿ-ը բացելու կոնֆերանսի որոշումը»

ՀՀ նախագահի ազգային անվտանգության հարցերով գլխավոր խորհրդական Աշոտ Մանուչարյանը հայտնեց, որ ինքը միշտ էլ ԱԷԿ-ի վերագործարկման կողմնակից է եղել: Մանուչարյանի կարծիքով, ներկա դրությամբ Արեւմուտքում շատ հին ԱԷԿ-ներ կան, որոնց վտանգավորության աստիճանը ավելի բարձր է Հայաստանի ԱԷԿ-ից: Եթե վերագործարկման որոշումն ընդունվեր երկու տարի առաջ, ապա կարելի կլիներ այն աշխատեցնել 6 ամսում: Այժմ դրա համար անհրաժեշտ է երկու տարի: Մանուչարյանի խոսքերով հարեւան պետությունների ագրեսիվությունից վախենալու հարկ չկա, քանի որ Թուրքիան նույնպես անհանգստացած է ԱԷԿ-ի անվտանգությամբ:

Հայաստանի ատոմակայանի վերաբացման որոշումը կայացվել էր երկու օր առաջ, հայ էներգետիկների միջազգային համաժողովում, Երեւանում: ■

ՀՀ

Նախագահին կից սոցիալ-տնտեսական խորհուրդ

Հայաստանի նախագահի մամուլի քարտուղար Ռուբեն Շուգարյանը երեկ կայացած բրիֆինգի ժամանակ լրագրողներին տեղեկացրեց, որ այս շաբաթ տեղի են ունեցել սեփականաշնորհման հանձնաժողովի երկու նիստերը, որոնցից մեկը վարել է հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, մյուսը՝ փոխնախագահ Գագիկ Հարությունյանը: Առանց շոշափելու նիստերի ընթացքում քննարկված հարցերը, պրն. Շուգարյանը կարեւորեց նման հանձնաժողովի աշխատանքները (ինչպես հայտնի է, հանձնաժողովի 10 անդամների առաջարկել է նախագահը, 10 անդամների՝ խորհրդարանը) եւ հույս հայտնեց, որ այն կնպաստի հանրապետության տնտեսական բարեփոխումների արագացմանը:

Ինչպես տեղեկացրեց նախագահի լրատվական ծառայության պետ Արամ Արրահամյանը, նախագահին կից ստեղծվել է սոցիալ-տնտեսական խորհուրդ, որի մեջ ընդգրկվել են ճանաչված տնտեսագետներ, սոցիոլոգներ, իրավաբաններ եւ այլն: Խորհուրդը նպատակ ունի համախմբել հանրապետության մտավոր ներուժը: Պրն. Արրահամյանը շեշտեց, որ խորհրդում ընդգրկված են ոչ միայն իշխանության գործիչներ: Որպես օրինակ բերվեց Լյուդմիլա Հարությունյանը, որը նույնպես խորհրդի կազմում է: ■

Ճակատ

ԼԱՉԻՆՈՒՄ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐՆ ԱՆՑԵԼ ԵՆ ՀԱԿԱՀԱՐՁԱԿՄԱՆ

Ադրբեջանական օդուժը նորից սխալվում է

Ինչպես հաղորդում է Ղարաբաղի «Նորություններ» գործակալությունը, նոյեմբերի 24-ի երեկոյան ադրբեջանական օդուժի ռազմական ինքնաթիռը չորս ռումբ է նետել Մարտունու շրջանի Ամիրանլար գյուղի վրա: Վիրավորվել է մեկ մարդ: Նույն երեկոյան ադրբեջանական ռազմական ինքնաթիռները սխալմամբ ռմբակոծել են ադրբեջանական դիրքերը Մարտունու շրջանի Մուղանլու գյուղի մերձակայքում: Կան զոհեր եւ վիրավորներ: Նոյեմբերի լույս 25-ի գիշերն ադրբեջանական կազմավորումները հրետակոծել են Հադրութի շրջանի Էդիլլու գյուղը: Կան ավերածություններ: Զոհերի մասին տվյալներ չկան:

Նոյեմբերի 24-ի երեկոյան ադրբեջանական ուժերը գրոհել են Մարտակերտի շրջանի Կիչան եւ Մոխավենոց գյուղերի ուղղությամբ: ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերը ետ են մղել գրոհը՝ բռնամուն պատճառելով կենդանի ուժի եւ ռազմական տեխնիկայի զգալի կորուստներ:

Նախորդ գիշեր ադրբեջանական կազմավորումները լայնածավալ գրոհ են ձեռնարկել Լաչինի մարդասիրական միջանցքի հյուսիսային մատույցներում գտնվող Իփիխյան գյուղի ուղղությամբ: Կասապի մարտերից հետո գրոհը ետ է մղվել: Անցնելով հակահարձակման՝ ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերը գրավել են Ալղաքար ռազմական հենակետը: Մարդասիրական միջանցքի հարավային մատույցներում ադրբեջանական ուժերը նույնպես փորձել են առաջ շարժվել, բայց այստեղ եւս գրոհը ետ է մղվել: ■

Սյունիքում մեկ զոհ, երեք վիրավոր

Ինչպես հաղորդում է «Նոյյան տապան» գործակալությունը, նոյեմբերի 24-ի ցերեկը եւ երեկոյան Ադրբեջանի Զանգելանի շրջանի տարածքից հրետակոծվել է Կապանի շրջանի Սյունիք գյուղը: Ըստ նախնական տվյալների՝ զոհվել է մեկ եւ վիրավորվել երեք մարդ:

Նույն օրը երեկոյան ժամը 20-ին Ադրբեջանի Ղուբաթլիի շրջանի տարածքից ծանր տանկերից եւ հրետանուց հրետակոծվել է Գորիսի շրջանի Կոռնիձոր գյուղը: Հայկական սահմանապահ ջոկատները միջոցառումներ են ձեռնարկել բռնամու կրակակետերը լռեցնելու ուղղությամբ: Դրանց հետեւանքով Ղուբաթլիի շրջանում բռնամու կրակակետերը լռեցվել են:

Ադրբեջանի Թոուզի շրջանի տարածքից առանձին կրակոցներ են հնչել Տավուշի շրջանի սահմանամերձ բնակավայրերի եւ հայկական պաշտպանական դիրքերի ուղղությամբ: Տուժածներ չկան: ■

ՀՀ-ն ու ԼՂՀ-ն պատրաստ խնդրի խաղաղ լուծմանը

Հայաստանի ղեկավարության մոտ շրջանակներում կարծում են, թե Հայաստանն ու ԼՂՀ-ն հենց թեկուզ այսօր կարող են սկսել Ղարաբաղյան հարցի լուծման խաղաղական ուղիների որոնումը: Ինքնին, ինչպես հայտնեցին այդ շրջանակներում, *«մինչեւ գարուն Ադրբեջանը պատրաստ կլինի դրան»*: **«Սնար»**

Մի՞թե

Հայաստանն էլեկտրաէներգիա կստանա ոչ թե Բուլղարիայից ու Գերմանիայից, այլ Թուրքիայից

Ինչպես «Նոյյան տապան»-ի թղթակցին հայտնեց Հայգլխէներգոյի պետ Մելս Հակոբյանը, Բուլղարիայից եւ Գերմանիայից էլեկտրաէներգիայի հոսք Թուրքիայի վրայով տեխնիկապես անհնար է, եւ հայտնի էլ չէ, թե երբ հնարավոր կլինի լուծել դրա հետ կապված հարցերը: Ինչ վերաբերում է Թուրքիայից գնվող էլեկտրականությանը, ապա ըստ պայմանավորվածությունների դեկտեմբերի 1-ից Հայաստանը կստանա 30 մեգավատ հոսանք, իսկ ապրիլի սկզբից այդ քանակությունը կհասնի 100 մեգավատի: Խոսելով հայ էներգետիկների միջազգային կոնֆերանսի մասին, Հակոբյանը հայտարարեց, թե ամենակարեւորն այն է, որ հաջողվեց համախմբել էներգետիկների ցրված խմբերը: Իսկ կոնֆերանսի կարեւորագույն արդյունքը նա համարում է ԱԷԿ-ի բացման որոշումը: Հակոբյանի խոսքերով՝ ԱԷԿ-ի բացումը կարժենա 6 միլիարդ դոլար, այսինքն՝ երկու անգամ էժան, քան դրսից գնվող էլեկտրաէներգիայի գինն է: ■

ՀԵՐՔՈՒՄ

Նոյեմբերի 24-ին «Նոյյան տապան» գործակալության տարածած «Էլչիբեյն տիպէկմությամբ է տառապում» լուրի մեջ գործակալության մեղքով անճշտություն է թույլ տրվել: «Սիպէկմությամբ» տառապնագել է ոչ թե Ադրբեջանի նախագահ Էլչիբեյը, այլ ՆԳ նախարար Իսկանդեր Համիդովը:

Չեխո-Սլովակիայի Դաշնակցային Հանրապետության խորհրդարանը երեկ ձայների մեծամասնությամբ հաստատեց երկու առանձին հանրապետությունների ծնունդը, որ գործնականում իրականանալու է 1992 թ. դեկտեմբերի 31-ի գիշերը: Շուրջ երկու ամիս առաջ այդ մասին գոյացած համաձայնությունից հետո խորհրդարանի քվեարկությունը պարզապես խորհրդանշական բնույթ էր կրում: ■

Թեժ կետ

Ելցին-Պանիչ հանդիպո՞ւմ

Հարավսլավիայի վարչապետ Միլան Պանիչի հետ Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի հանդիպման համար *«ոչ մի քաղաքական խոչընդոտ չկա»*, հայտարարեց Ռուսաստանի ԱԳ նախարար Անդրեյ Կոզիրեւը: Նախարարը նշեց, որ Ռուսաստանը կողմ է «Չոսիչ-Պանիչ միությանը», քանի որ նրանց կուրսը համապատասխանում է նոր Հարավսլավիայի շահերին:

Ռուսաստանի ղեկավարությունը նրանց հետ մշտական կապի մեջ է գտնվում, հայտնեց Կոզիրեւը: ■

Հարձակումներ ՄԱԿ-ի զորքերի վրա

Երեկ Բոսնիայի տարբեր շրջաններում ՄԱԿ-ի կապույտ սաղավարտակիրները զույգ հարձակման ենթարկվեցին. առաջինը Սլոբինիցա քաղաքի մոտ, երբ մարդասիրական օգնություն փոխադրող խաղաղապահների մի շարասյուն սերբերի կողմից հարձակման ենթարկվեց եւ կողոպտվեց, իսկ մյուսը՝ Պրեժդա բնակավայրում, երբ նման մի շարասյուն ականի հանդիպեց: ՄԱԿ-ի խաղաղապահ ուժերի դեմ ոտնձգություններ տեղի են ունենում նաեւ աշխարհի այլ սառ կետերում: Նախորդ օրը Կամբոջիայում հարձակում էր կատարվել, որի հետեւանքով սպանվել էին ՄԱԿ-ի ուժերում աշխատող 3 մարդ: Իսկ նույն օրը Մոգադիշոյի նավահանգիստ մտնելիս բեղանոթային կրակ է բացվել ՄԱԿ-ի կողմից վարձված մի նավի վրա, բարեբախտաբար առանց զոհերի: Մյուս կողմից ՄԱԿ-ի գլխավոր վարչության որոշմամբ երեկ կատարվեց աննախադեպ կանխարգելիչ քայլ՝ հատուկ հանձնաժողով ստեղծվեց հարավսլավական Մակեդոնիա խաղաղարար այց կատարելու համար, նկատի ունենալով, որ այդ հանրապետությունում էլ, որտեղ ապրում են մեծ թվով ալբանացիներ, կարող է շուտով ազգամիջյան պատերազմ բռնկվել: ■

Միջազգային

Ֆրանսիան ժնեւում վետո է դնելու

Ֆրանսիայի վարչապետ Պիեր Բերեգովուան երեկ խորհրդարանի առաջ արտասանած ճառում հայտարարեց, թե իր երկիրը վետո է դնելու առաջիկա շաբաթ ժնեւում կայանալիք Եվրոպա-Մ. Նահանգներ առեւտրական խորհրդաժողովի այն բոլոր որոշումների դեմ, որոնք կհակասեն Ֆրանսիայի շահերին: Սակայն քաղաքական դիտորդները վարչապետի այդ հայտարարությունը համարեցին «ներքին սպառման ապրանք», ուղղված սեփական գյուղացիությանը, որ շարունակում է ցույցերով ու երթերով ճնշում գործադրել իշխանությունների վրա, որպեսզի չհրաժարվի գյուղատնտեսական մարզին տրվող մեծ հատկացումներից: Դիտորդների կարծիքը արդարանում է նրանով, որ Ֆրանսիան եվրոպական 12-ի մեջ միակ երկիրն է, որ համաձայն չէ Վաշինգտոնում գոյացած Եվրոպա-Մ. Նահանգներ առեւտրական համաձայնությանը, սակայն իրավունք չունի 12-ից դուրս առանձին վետոյի:

Արեւմուտքը թուլացնում է արտահանման արգելքները

1949 թ. արեւմտյան երկրների կողմից ստեղծված միջպետական հանձնաժողովը (Կոկոմ), որի պարտականությունն է թույլ չտալ ռազմական եւ բարդ էլեկտրոնային ապրանքների ու սարքավորումների արտահանումը դեպի նախկին Խ. Միություն եւ Արեւելյան երկրներ, երեքշաբթի օրը որոշեց թուլացնել այդ արգելքները: Փոխարենը Կոկոմը նոր կանոններ սահմանեց այդ երկրների նկատմամբ՝ կատարելագործված համակարգիչներ, հեռահաղորդակցության միջոցներ եւ լազերային տեխնիկա գնելու կապակցությամբ: Միաժամանակ հանձնաժողովը որոշեց իր ուշադրությունը կենտրոնացնել այնպիսի երկրների վրա, ինչպիսիք են Իրաքը, Հյուսիսային Կորեան, Չինաստանը, Հնդկաստանը, Իրանն ու Պակիստանը:

Գերմանիայի հրեաներն ու գնչուները մեղադրում են

Գերմանիայում ապրող հրեաները եւ գնչուները առանձին-առանձին մեղադրեցին կառավարության «թուլլատու կեցվածքը» աջակողմյան եւ նեոնացիստական խմբավորումների նկատմամբ, որոնք վերջին շաբաթներին սաստկացրել են իրենց հարձակումները վերոհիշյալ ազգությունների եւ օտարերկրացիների նկատմամբ: Գերմանացի հայտնի գրող Ռալֆ Ջիորդանոն իր ներքին հրեաներին ինքնապաշտպանության համար զինվելու կոչ արեց: Վերջին օրերին գերմանական կառավարության մի շարք ներկայացուցիչներ հուսալքել են այցելել «բացասություններ տալու» երկրում մոլեգնող հակասեմիտական ատելության դրսեւորումների մասին:

Իրանը պահանջում է նավթահանման ավելացում

Վիեննայում երեկ սկսվեց նավթարդյունահանող երկրների՝ OPEC-ի ժողովը: Իրանի գլխավորությամբ կազմակերպության անդամ մի շարք երկրներ պահանջեցին ավելացնել նավթահանման ծավալները, դիմադրելու համար միջազգային շուկայում նավթի գնի բարձրացմանը: Ներկայումս այն կազմում է 20 դոլար 1 տակառի դիմաց, իսկ չզտվածը՝ 19 դոլար: Ինչպես միշտ, սպասվում է, որ Սաուդյան Արաբիան դեմ կկանգնի Իրանի առաջարկին: ■

Առաջնայինը վառելանյութ եւ բենզին

Հայաստանում հացի խնդիրը կարծես կարգավորվում է, առաջիկայում հնարավոր է բնակչության մեկ շնչին օրական ընկնող հացի քանակը հասցնել 350 գրամի, երեկ հայտնեց Ռուբեն Շուգարյանը: Նա տեղեկացրեց նաեւ, որ այսօր առավել հրատապը վառելիքի եւ բենզինի խնդիրն է, որի պաշարները Հայաստանում բավականին քիչ են մնացել: Ներկայումս այս հարցը կարգավորելու նպատակով տարբեր մակարդակներով զանազան բանակցություններ են ընթանում: Մասնավորապես կոնկրետ պատասխանատուներ են տրվել ՌԴ-ում Հայաստանի ներկայացուցիչ եւ ԱՄՆ-ում Հայաստանի գործերի ժամանակավոր հավատարմատար Ալեքսանդր Արզումանյանին, որպեսզի վերջինս ԱՄՆ-ի պետքարտուղարության հետ խորհրդակցի Հայաստան վառելանյութ եւ բենզին հասցնելու այլընտրանքային ուղիներ գտնելու ուղղությամբ: Նախագահի մամուլի քարտուղարը տեղեկացրեց նաեւ, որ կազն արդեն հասնում է Գյումրի, իսկ ինչ վերաբերում է Երեւանին, ապա կազամատակարարումը դեռ ռեժիմային է վերանորոգված է: Ինչ վերաբերում է ուրիշ հարցեր կան ինչպես Ջուխայում, այնպես էլ Ինգուշեթում, այնուամենայնիվ նա հույս հայտնեց, որ համապատասխան բանակցություններից հետո գազի խնդիրը նույնպես կկարգավորվի: ■

digitised by A.R.A.R.@

Պետական

ԿԱԴՐԱՅԻՆ ԵՎ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՅԻՆ ՆՈՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ինչպես երեկ կայացած բրիֆինգի ժամանակ տեղեկացրեց նախագահի մամուլի քարտուղար Ռուբեն Շուգարյանը, կադրային փոփոխությունները կառավարությունում շարունակվում են: Նա տեղեկացրեց, որ նախագահի նոյեմբերի 23-ի հրամանագրով, իր դիմումի համաձայն տեղնախարարի պաշտոնից ազատվել է Հրաչյա Հակոբյանը՝ շեշտելով, որ նրա ազատման մեջ որեւէ անձնական նկատառում չկա: Այդ տեղնախարարն, ըստ նրա, կոչված էր իրականացնելու կապը տեղական իշխանությունների եւ կառավարության միջեւ: Տեղական իշխանությունները պետք է հնարավորություն ունենային ներկայացնել իրենց հարցերը եւ գտնելին լուծումներ: Բայց քանի որ այդ լուծումները կախված էին տարբեր տեղնախարարություններից եւ գերատեսչություններից, իսկ դրանք ֆունկցիոնալ առումով ենթակա էին այլ տեղնախարարությունների, պարզապես տեղնախարարը չէր կարող նրանց կարգադրություններ անել եւ միայնակ որոշումներ ընդունել:

Ըստ պրն. Շուգարյանի, ստեղծված իրավիճակը բնականաբար չէր կարող բավարարել պրն. Հակոբյանին, եւ այդ առումով վերջինիս դիմումը միանգամայն արդարացված է: Եւ այնուամենայնիվ, ըստ նախագահի մամուլի քարտուղարի, հիմնական պատճառը տեղական իշխանությունների մասին օրենսդրության անկատարությունն է, որը չի ապահովում գործադիր իշխանությունների ուղղահիծ միասնությունը եւ ենթակայությունը, եւ կառավարությունը զրկում է տեղական իշխանությունների աշխատանքի արդյունավետության վրա ազդելու իրավական լծակներից: Պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել նախկին տեղնախարարի հնարավորությունները պետական այլ կառույցներում օգտագործելու մասին:

Պրն. Շուգարյանը լրագրողներին տեղեկացրեց նաեւ պաշտպանության նախարարությունում տեղի ունեցած կադրային եւ կառուցվածքային փոփոխությունների մասին: Մասնավորապես գեներալ-լեյտենանտ Գուրգեն Դալիբալթայանն ազատվել է Հայաստանի պաշտպանության նախարարի առաջին տեղակալի եւ սպայակույտի պետի պաշտոնից՝ այլ աշխատանքի անցնելու կապակցությամբ: Նոյեմբերի 24-ին ստորագրված հրամանագրի համաձայն Վահան Շիրխանյանը նույնպես ազատվել է պաշտպանության նախարարի առաջին տեղակալի պաշտոնից՝ մնալով նախագահի խորհրդական: Մեկ այլ հրամանագրով վերացվել է Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերի հրամանատարի պաշտոնը: Այս կառուցվածքային փոփոխությունը նախագահի մամուլի քարտուղարը բացատրեց նրանով, որ արդեն իսկ կա զինված ուժերի գլխավոր հրամանատար՝ Հայաստանի Հանրապետության նախագահը, ուստի միանգամայն բնական է, որ գեներալ-լեյտենանտ Նորատ Տեր-Գրիգորյանը նշանակվել է գլխավոր սպայակույտի պետ:

Եւս մեկ հրամանագիր ստորագրվել է Հայաստանի զինված ուժերում պայմանագրային զինվորական ծառայության մասին: Ըստ պրն. Շուգարյանի, դա հնարավորություն կտա զորակոչին զուգահեռ ստեղծել նաեւ մասնագիտացված զինվորական ստորաբաժանումներ, բացի այդ, պայմանագիրը զինվորականների վրա նաեւ որոշակի պարտավորություններ կդնի:

Բրիֆինգի ժամանակ լրագրողները տեղեկացան նաեւ, որ նախագահի մամուլի քարտուղարի տեղակալ Արամ Աբրահամյանը նշանակվել է նախագահի մամուլի ծառայության ղեկավար: Ինքը՝ Ռուբեն Շուգարյանն այսուհետեւ կիրականացնի մամուլի ծառայության ընդհանուր ղեկավարությունը՝ մնալով նախագահի մամուլի քարտուղար:

ԱՐԱՄ ԱՐԳՈՒԹՅԱՆ

ՀՀ արդյունաբերության նախարարությունում ստեղծվեց նոր կառույց

Ինչպես հայտնի դարձավ «Նոյյան տապան»-ի թղթակցին, ՀՀ արդյունաբերության նախարարությունը 1992 թ. մարտին ստեղծել է շուկայական հարաբերությունների եւ սոցիալական հարցերի գլխավոր վարչություն: Այս վարչության հիմնական նպատակը շուկայական տնտեսության պայմաններում արդյունաբերական ձեռնարկությունների անխափան աշխատանքն ապահովելն է: Գլխավոր վարչությունը համակարգում է պետական եւ մասնավոր սեկտորների արդյունաբերողների փոխհարաբերությունները: ՀՀ բոլոր արդյունաբերական ձեռնարկություններից ստացվող տեղեկատվությունը նրանց հնարավորություն է տալիս ոչ միայն կարգավորել ձեռնարկությունների փոխհարաբերությունները, այլեւ լուծել մի շարք տնտեսական, ֆինանսական եւ սոցիալական հարցեր: *«Մենք պետական մարմին ենք եւ քննարկումների պաշտպանում ենք պետական ձեռնարկությունների շահերը, մեր հիմնական նպատակը ձեռնարկությունների նորմալ աշխատանքն ապահովելն է, իսկ եթե խնդիրներ են ծագում, մենք զբաղվում ենք դրանց պատճառների ուսումնասիրմամբ, ձեռք ենք առնում անհրաժեշտ միջոցներ»,* «Նոյյան տապան»-ի թղթակցին հայտարարեց գլխավոր վարչության պետ Դմիտրի Տեր-Մկրտչյանը:

Վարչությունը զբաղվում է նաեւ ապապետականացման եւ սեփականաշնորհման աշխատանքներով: Այսպիսով, շուկայական հարաբերությունները թելադրում են նոր կառույցների ստեղծման անհրաժեշտությունը եւ համապատասխանաբար պահանջում են շուկայի հետ կապված գործընկերների հսկողություն եւ կարգավորում:

Ստեղծվել է բարձրագույն որակավորման հանձնաժողով

Գիտական աստիճանները եւ կոչումները այսուհետ կշնորհվեն Հանրապետությունում: Այդ նպատակով ՀՀ կառավարության որոշմամբ բարձրագույն կրթության եւ գիտության նախարարությանն առընթեր ստեղծվել է բարձրագույն որակավորման հանձնաժողով, որի նախագահ է նշանակվել Արեգ Գրիգորյանը: Նախարարությանը հանձնարարված է կառավարության հաստատմանը ներկայացնել հանձնաժողովի կանոնադրությունը, կառուցվածքը, գիտնականների որակավորման աստիճանակարգը:

Փոստ

Ինչպիսի՞ն են հայկական նամականիշերը

«Նոյյան տապան»-ի թղթակցին Հայաստանի կապի նախարարությունում հայտնեցին, թե նամականիշերի արտադրությամբ եւ իրացմամբ զբաղվում է «Նամականիշ» արտադրական ֆիրման, որը գործում է 1991 թ. մարտից եւ մտնում է կապի նախարարության կառուցվածքի մեջ: «Նամականիշ»-ը House of Queste ֆիրմայի աջակցությամբ Անգլիայում եւ Հոլանդիայում տպագրել է հայկական նամականիշերի մի քանի թողարկում, այդ թվում՝ ստանդարտ թողարկում միլիոն տպաքանակով, ինչպես նաեւ ծրարներ: Մինչեւ տարեվերջ ծրագրված է թողարկել մի քանի փոստային բլոկներ, նամականիշեր եւ ծրարներ. Այվազովսկու «Նոյն իջնում է Արարատից» նկարով բլոկ, նվիրված նկարչի 175-ամյակին, 50 հազար տպաքանակով, նամականիշեր «Հայաստանի բնությունը» շարքից՝ 100 հազար տպաքանակով, 50 հազար տպաքանակով փոստային բլոկ եւ «Հայ ժողովրդի մշակույթի պատմություն» թեմայով 100 հազար տպաքանակով նամականիշեր: Խոսելով նամականիշերի տարածման հսկողության մասին, ֆիրմայի տնօրեն Ռուբեն Փերիխանյանն ասաց, թե դրանց մի մասը փայլուսայով վաճառվում է արտասահմանում, International Stamp Company ֆիրմայի օգնությամբ: Հայաստանում հսկողությունն իրականացնում է կապի նախարարությունը: Նրա խոսքերով, դա արվում է կանխելու նամականիշերի դուրս բերումը Հայաստանից:

Տնտեսություն

Որոնք են Հայաստանի եկամուտների հիմնական աղբյուրները

Ընթացիկ տարվա 10 ամիսների ընթացքում ծայրահեղ ծանր տնտեսական պայմաններում պետական հարկերը կազմել են 8686,2 միլիոն ռուբլի, կամ ազգային եկամտի ավելի քան մեկ երրորդը: Ինչպես «Նոյյան տապան» գործակալությանը հայտնեցին ՀՀ ֆինտեսկոմից, եկամուտների հիմնական զանգվածը (82 տոկոս) բաժին է ընկնում 4 հիմնական հարկերին. եկամտահարկ (33,7 տոկոս), հավելյալ արժեքի հարկ (29,8 տոկոս), ակցիզային հարկ (7,3 տոկոս) եւ քաղաքացիներից գանձվող եկամտահարկ (11,2 տոկոս):

Չնայած որ եկամտահարկը մնացել է հարկերի ընդհանուր քանակության նախորդ տարվա նույն մակարդակին, այս տարվա նոյեմբերի 1-ի տվյալներով այն տալիս է հարկերի ամենամեծ չափը: Հունվար–հոկտեմբեր ամիսներին եկամտահարկը կազմել է 2926,7 միլիոն ռուբլի, նախորդ տարվա միեւնույն ժամանակաշրջանի հետ համեմատած այն աճել է 4 անգամ: 1992 թ. 10 ամիսների ընթացքում հավելյալ արժեքի հարկը կազմել է 2583,5 միլիոն ռուբլի: Միեւնույն ժամանակահատվածում ակցիզային հարկը կազմել է 633,6 միլիոն ռուբլի, մինչդեռ բյուջեով նախատեսվել էր 1895,3 միլիոն ռուբլի: Ակցիզային հարկերի հիմնական քանակությունը (70 տոկոս) բաժին է ընկնում գինու եւ օղու, 14,6 տոկոսը՝ ծխախոտի, 12,7 տոկոսը՝ ոսկերչական արտադրանքների արտադրությանը: Քաղաքացիներից գանձված եկամտահարկը կազմել է 975,7 միլիոն ռուբլի, ինչը 31,5 տոկոսով ավելի է բյուջեով նախատեսվածից:

«Ֆիրմա-ՌԱ»-ն վաճառում է տեխնիկական պարաֆին 35 տոննա

Զանգահարել մինչեւ ժամը 18-ը 56-24-36, ժամը 18-ից հետո՝ 55-69-92 համարով:

Մեծարանք

Հանդիպում Ռիչարդ Հովհաննիսյանի հետ

Նոյեմբերի 25-ին Հայաստանի ԳԱ պատմության ինստիտուտում կազմակերպվել էր հանդիպում ամերիկահայ պատմաբան Ռիչարդ Հովհաննիսյանի հետ: Հավաքի առիթը ճանաչված պատմաբանի 60-ամյա հոբելյանն էր: Մասնակցում էին պատմաբաններ, մտավորականներ, լրագրողներ:

Ակադեմիկոս պրն. Ներսիսյանը ներկայացրեց Ռիչարդ Հովհաննիսյանին եւ նրա գործունեությունը, պատմաբանի թողած հետքն ու ազդեցությունը հայ պատմագիտության, 1918–20 թթ. Հանրապետության պատմության ասպարեզում: Գնահատանքի ու մեծարման խոսքեր ավելցին: Վերջում ճանաչված պատմաբանը հանդես եկավ «1918–20 թթ. Հայաստանի Հանրապետությունը եւ մեծ տերությունները» զեկուցմամբ: Հանդիպմանը մասնակցում էին պրն. Հովհաննիսյանի զինակիցն ու համախոհը՝ տիկ. Վարդուհի Հովհաննիսյանը եւ որդին՝ Հայաստանի Հանրապետության նախկին արտգործնախարար Րաֆֆի Հովհաննիսյանը, որը դեռեւս իր խաղաքարերը չի բացել, ինչ վերաբերում է իր հետագա գործունեությանը:

Կառավարում

Արշակ Սադոյան. «Պետք է ղեկավարեն եւ հրամայեն օրենսդիր մարմինները»

Հայաստանի Հանրապետության խորհրդարանի տեղական ինքնակառավարման հարցերի հանձնաժողովի նախագահը «Նոյյան տապան»-ի թղթակցին հայտնեց, թե ՀՀ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքի նախագիծն արդեն մեկ տարի է պատրաստ է: Պատրաստ էին օրենքի նախագծի մի քանի տարբերակներ, որոնք մանրամասնորեն քննարկվել են տեղական խորհուրդներում: Սակայն խորհրդարանը, Սադոյանի կարծիքով, չի քննարկում պատրաստի նախագիծը, այն պատճառով, որ ինչ-որ մեկին ձեռք չի տալիս այդ նախագիծը: Այժմ, երբ ընտրվել է տեղական ինքնակառավարման հարցերի հանձնաժողովի նախագահը, հարցի քննարկումը կարագանա:

«ՆՏ»-ի թղթակցի այն հարցին, թե նա ինչպես է պատկերացնում օրենսդիր եւ գործադիր մարմինների փոխհարաբերությունները, Սադոյանը պատասխանեց, թե հիմնական մեխանիզմը հետեւյալը պետք է լինի՝ պետք է ղեկավարեն եւ հրամայեն օրենսդիր, ենթարկվեն գործադիր մարմինները: Միաժամանակ պետք է լինի առանձին դատական մարմին: Սադոյանի կարծիքով, պետք է գործի 4-րդ իշխանությունը՝ մամուլը:

«Թեեւ ես միանձնյա ղեկավարման կողմնակիցը չեմ, սակայն գտնում եմ, որ այս փուլում մեր ժողովուրդն ուժեղ առաջնորդի կարիք ունի: Սակայն երբ այդ առաջնորդը չկա, քաղաքական սխալներն առանձնապես ուժեղ են անդրադառնում ժողովրդի վիճակի վրա: Դրա ցայտուն օրինակն այս տարվա հունվարին գործած քաղաքական սխալն էր ֆինանսատնտեսական ոլորտում, որն արժեցավ 70–80 մլն. ռուբլի», հայտնեց Սադոյանը:

Այն հարցին, թե ինչպես է պատկերացնում իշխանության զանազան օղակների փոխհարաբերությունները, Սադոյանը պատասխանեց. «Առաջին հերթին դրանք պետք է նախատեսվեն օրենքով: Քիչ չեն դեպքերը, երբ անհատները փորձում են շրջանցել օրենքը սեփական շահերի համար: Էությունը հետեւյալը պետք է լինի. լիազորությունների սահմանափակում եւ կրկնակի կամ եռակի ենթակայության բացառում: Ժողովրդի կարիքները պետք է լուծեն տեղական, պետական հարցերը՝ պետական մարմինները: Մի խոսքով, «վերեւները» չպետք է խառնվեն «ներքեւների» գործերին»:

Ադրբեջան

Իսրայելն Ադրբեջանին զենք չի մատակարարել

Իսրայելն Ադրբեջանին «Սթինգեր» եւ այլ զինատեսակներ չի մատակարարել, ասվում է երեկ Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարության տարածած հայտարարության մեջ: «Այդպիսի տեղեկատվության տարածումը որոշ, այդ թվում եւ հայկական լրատվական ծառայությունների կողմից նպատակ ունի համաշխարհային հանրության ուշադրությունը շեղել այն փաստից, որ Հայաստանը արտասահմանից զենք է հայթայթում», ասվում է հայտարարության մեջ:

Ադրբեջանում եւս կլինեն արժեթղթեր

Ադրբեջանի միլլի մեջլիսը օրենք ընդունեց «Արժեթղթերի եւ ֆոնդային բորսաների մասին»: Օրենքը նախատեսում է արժեթղթերի վաճառքն ու գնումը իրավաբանական եւ ֆիզիկական անձանց կողմից ֆոնդային բորսաներում, կառավարության կողմից արժեթղթերի օգտագործումը պետական ծրագրերի իրականացման նպատակով: Օրենքում նախատեսված է նաեւ բնակչության ներդրումների պաշտպանություն արժեզրկումից: Խնայդրամարկղերի տված արժեթղթերի դիվիդենտներն այսուհետ կինդեքսավորվեն: Միլլի մեջլիսի տնտեսական հանձնաժողովի նախագահ Թոֆիկ Ազիզովի կարծիքով, օրենքը կօգնի կայունացնել տնտեսական դրությունը:

ԼՂՀ

Մարդասիրական բեռներ ԼՂՀ-ի համար

Նոյեմբերի 25-ին Փարիզից Երեւան հասավ ԼՂՀ-ի համար նախատեսված մարդասիրական բեռը: 47 տոննա դեղորայքի եւ մանկական սննդի առաքման նախաձեռնողները հայկական եւ ֆրանսիական ոչ կառավարական կազմակերպություններն են: Այդ մասին «Սնարք»-ին հայտնեց Երեւանում Ֆրանսիայի դեսպանությունը: Մեկնաբանելով այդ փաստը, դեսպանության մամուլի կցորդ Խաչիկ Տերտերյանը նշեց, թե օգնության պայմանավորվածությունը ձեռք է բերվել ԼՂՀ ԳԽ նախագահ Գեորգի Պետրոսյանի Փարիզ կատարած այցի ժամանակ: Միաժամանակ նա ավելացրեց, թե առաքման ծախսերն իր վրա է վերցրել Ֆրանսիայի առողջապահության նախարարությունը:

Բաքվում հայերեն «թերթ»

ՍՐՓԱԿԻԿ

Գաղտնիք չէ, որ հայ-ադրբեջանական լրատվական պատերազմում առայժմ պարտվողը մենք ենք: Դրա ապացույցն է նաեւ հայերեն այս թերթը (ավելի ճիշտ՝ նկարազարդ թռուցիկը), որը լույս է տեսնում Բաքվում եւ տարածվում Հայաստանում՝ այսինքն անվճար ուղարկվում բոլոր նրանց, ովքեր, ադրբեջանցիների կարծիքով, այս կամ այն բնագավառում էական դեր են խաղում: Թերթի խմբագիրը մի ոմն Աբբաս-Զադե է, իսկ նյութերը մեծ մասամբ անստորագիր են: Մեր տրամադրության տակ է թերթի առաջին համարը, որը լույս է տեսել սույն թվականի հուլիսի 20-ին: Թերթի նյութերի ընդհանուր ուղղվածությունը ծանոթ է մեզ՝ Ղարաբաղն ադրբեջանական հող է, մոլուցքավոր հայվայրենիները գազանաբար սպանում են ոչ միայն ադրբեջանցիներին, այլեւ Ղարաբաղի խաղաղ հայերին եւ այլն: Նույնիսկ տպված է մի նամակ, որտեղ Ղարաբաղի հայերն իբր Ադրբեջանին խնդրում են փրկել իրենց «մոլուցքավոր սադրիչներից ու վարձու դահիճներից»: Բայց սա չէ էականը: Էականն այն է, որ Ադրբեջանի պետական քարոզչական մեքենան մեկ անգամ եւս ցուցադրում է մեզ իր առավելությունը, իսկ մեզ մնում է միայն բարձրաձայն հայհոյել՝ մտովի նախանձելով:

digitised by A.R.A.R.@

րթություն

Ավարտվել են բուհերի այս տար-
ա ընդունելության քննությունները,
ածր բալեր հավաքած դիմորդների
ւցակները եւ նրանց ծնողների
ղոքները, ինչպես նաեւ այդ կա-
ակցությամբ ՀՀ կառավարության
իվ 361 կարգադրությամբ ստեղծ-
ած հանձնաժողովի աշխատանք-
րը, սակայն դեռեւս պարզություն
կա ոչ այս տարվա քննությունների
րջնական ամփոփման, եւ ոչ էլ
աջորդ տարվա բուհերի ընդունելու-
յան քննությունների կազմակերպ-
ան հարցերում:

«Ազգ»ը երկու անգամ անդրա-
արձել է այս թեմային, բայց քա-
ի որ զգալի ժամանակ է անցել,
իշեցնենք խնդրի էությունը:

1992 թ. բուհերի ընդունելությունը
ւ նախորդ տարվա նմանությամբ
նցկացվեց սովորողների գիտելիք-
երի մակարդակը կենտրոնացված
ամակարգի միջոցով գնահատելու
կզբունքով՝ դիմորդները քննություն-
եր են հանձնում նախապես ա-
արկաներից, դրական բալեր հա-
աքելուց հետո հայտ են ներկայաց-
ում, թե որ ինստիտուտներում կամ
ամալսարաններում կցանկանային
ովորել:

Այս կարգը, հեղինակների կարծի-
ով, պետք է պաշտպաներ ընդունե-
ության քննությունների ժամանակ
արիներ շարունակ գոյություն ու-
եցող չարաշահումների եւ կաշա-
ակերության դեմ...

Ներկա բողոքների «գործընթացը»
կսվեց դեռ քննությունները չա-
արտված, երբ պարզ դարձավ, որ
ժշկական ինստիտուտ ընդունվել
անցկացողները շատ ավելի են,
ան հատկացված տեղերը: Ծնողնե-
ը ոչ միայն հիշեցին, որ ՀՀ կա-
ավարության անցած տարվա որոշ-
ամբ այս ուսումնական տարվա
ամար 200 տեղ էր հատկացվել դի-
որդների նախորդ սերնդին, այլեւ
ն ինչ միջոցներով էր պոկվել այդ
րջողությունը: Եւ նորից «ծնողա-
իմորդաշատ» դարձավ Հանրապե-
ության հրապարակի հարվածնե-
ից մեկը: Պահանջը սկզբում մեկն
՝ վերադարձնել իրենցից խլված
եղերը: Իսկ երբ արդարությունը
երականգնվեց, «ախորժակներն
վելի բացվեց»՝ ընդունել դրական
ալեր հավաքած բոլոր դիմորդնե-
ին: Այս վերջին կարգախոսը հան-
իպեց գործադիր իշխանություննե-
ի լուրջ դիմադրությանը, սակայն
րը գիտելիքների գնահատման կենտ-
ոնը հրապարակեց ընդունվածների
ղավաղումներով լի ցուցակները
ուս նրանց, դա շտապելու հետե-
անքով է եղել) լույս աշխարհ ե-

ԲՈՒԺԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԱՆՈՐՈՇ ՎԻՃԱԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է

կավ բուհերի ընդունելության քն-
նությունների արդյունքներն ուսում-
նասիրելու եւ մրցույթով անցած դի-
մորդների ցուցակները ճշտելու կոչ-
ված հանձնաժողովը՝ փոխնախա-
րար Գ. Արեշյանի գլխավորու-
թյամբ:

Աշխատելով սեպտեմբերի 6-ից
մինչեւ հոկտեմբերի 10-ը՝ հանձնա-
ժողովը ներկայացրել է տասնմեկ
կետերով ու համախմբված խախ-
տումներ, որոնց մեջ, մեր կարծիքով,
առավել ուշադրության են արժանի
մի քանիսը.

*«1992 թվականին առարկայա-
կան քննական հանձնաժողովների
կազմում ընդգրկվել են 1991 թ. ա-
ռարկայական հանձնաժողովներում
աշխատած, դասատուցչական (ան-
պետիտրական) գործով զբաղվող
անձիք»:*

*«1992 թ. առարկայական քննա-
կան հանձնաժողովներում ընդգրկ-
վել են անձիք, որոնց երեխաների
քննությունն ընդունվել է նույն
հանձնաժողովների կողմից»:*

*«Համաձայն ՀՀ լուսավորության
նախարարության եզրակացության,
ՀՀ բարձրագույն կրթության եւ գի-
տության նախարարության կողմից
հաստատված 1992 թ. ընդունելու-
թյան քննությունների հարցատոմսե-
րում առկա են հարցեր եւ խնդիր-
ներ, որոնք չեն համապատասխա-
նում դպրոցական ուսումնական
ծրագրերին (կենսաբանություն, քի-
միա, պատմություն, աշխարհագրու-
թյուն)»:*

*«Շատ դեպքերում առարկայական
քննական տոմսերն իրենց բարդու-
թյամբ եւ ծավալի ստամով հավա-
սարազոր չեն: Որոշ հարցեր ունեն
ոչ միանշանակ լուծում...»:*

*«Քննական գրավոր աշխատանք-
ների ուսումնասիրելու ընթացքում
կառավարական հանձնաժողովը
մի շարք աշխատանքներում նկատել
է ձեռագրերի տարբերություններ»:*

Մեկնաբանության կարիք չունե-
ցող նշված այս փաստերին ավե-
լացնենք, որ հանձնաժողովի ներ-

կայությամբ *«դասախազությունը
1992 թվականի ընդունելության քն-
նությունների ընթացքում նկատված
վերոհիշյալ եւ մի շարք այլ փաս-
տերի վերաբերյալ հարուցել է քրեա-
կան գործ եւ նախաքննություն է
վարում»:*

Իրավաբան մարմիններին զու-
գահեռ, բերված խախտումների մեջ
խորանալու աննպատակահարմա-
րությունն աչքի առջեւ ունենալով
այնուամենայնիվ փորձենք ի մի
բերել վերջին երկու տարիներին մտց-
ված ընդունելության նոր կարգի
արդյունքները: Նկատի առնելով կա-
ռավարության հանձնաժողովի կող-
մից հայտնաբերված «թերություննե-
րը», կարելի է վստահորեն ասել, որ
բարձրագույն ուսումնական հաստա-
տությունների ընդունելության կենտ-
րոնացումը չի նպաստել հիմնական
խնդրի կատարմանը՝ չարաշահում-
ները վերացնելու փոխարեն այն
պարզապես նոր ուղիներ է հուշել...

Հետեւաբար երկու եզրակացու-
թյուն է հնարավոր՝ կամ այն պետք
է վերացնել, կամ ավելի կատարե-
լագործել:

Հանձնաժողովն իր վերլուծու-
թյան մեջ նպատակահարմար է
գտել վերջին տարբերակը, 1992 թվա-
կանի համար առաջարկելով հետե-
ւյալ հիմնական բարեփոխումները.

*«Հանձնարարել ՀՀ լուսավորու-
թյան նախարարությանը 1993 թ.
ապրիլ–հունիս ամիսներին միջնա-
կարգ դպրոցի ավարտական քննու-
թյուններն անցկացնել կենտրոնաց-
ված կարգով: Այդ նպատակով ՀՀ
լուսավորության նախարարությանը
հանձնել ՀՀ բարձրագույն կրթու-
թյան եւ գիտության նախարարու-
թյան գիտելիքների գնահատման
կենտրոնը»* եւ *«սահմանել, որ 1993
թ. բուհերի ընդունելության մր-
ցույթն անցկացնում են բուհերը՝
ՀՀ բարձրագույն կրթության եւ գի-
տության նախարարության վերահս-
կողությամբ: Բուհերում մրցույթն
անցկացվում է ՀՀ լուսավորության
նախարարության գիտելիքների գնա-
հատման կենտրոնի գնահատական-
ների վկայականի հիման վրա: Մր-
ցույթին մասնակցում են տվյալ
բուհ դիմող բոլոր դիմորդները: Դի-
մորդների մրցութային բաշխման
արդյունքները հաստատվելուց հե-
տո, պետպատվերով եւ վճարովի ու-
սուցման տեղերը համապատասխան
դիմորդներով համալրելու նպատա-
կով բուհերն անցկացնում են մեկ
մասնագիտական քննություն (ստու-
գարքային սկզբունքով)՝ համապա-
տասխան քանակությամբ դիմորդնե-
րին մրցութային ցուցակից կրճատե-
լու նպատակով»:*

Այսինքն, ըստ հանձնաժողովի,
ՀՀ լուսավորության նախարարու-
թյունն ստանալով գիտելիքների
գնահատման կենտրոնը (ԳԳԿ) հերթ
պետք է սահմանի եւ դպրոցներում
ապրիլ ամսից սկսած ավարտական
քննություններն անցկացնի ԳԳԿ-
ում:

Ինչ վերաբերում է շրջաններին,
ապա կամ ԳԳԿ-ն կտանեն այնտեղ
կամ դպրոցականներին մի քանի օ-
րով կհյուրընկալեն մայրաքաղա-
քում: Երեքամսյա գիտելիքների գնա-
հատման մարաթոնից հետո յուրա-
քանչյուրն իր վաստակած բալերով
կգնա որեւէ բուհ, իսկ վերջիններս
հանգիստ պայմաններում ստուգարք
կանցկացնեն եւ կազատվեն «ավե-
լորդ» դիմորդներից:

Այն կարծիքն է ստեղծվում, որ
այս «բարեփոխումները» ներկա-
յացնողները միայն մեկ նպատակ
են ունեցել՝ փրկել գիտելիքների
գնահատման կենտրոնացված հա-
մակարգի կնքահայրերի պատվա-
խնդրական նկրտումները: Այլ բան
ուղղակի դժվար է պատկերացնել:

Մեր կարծիքով պարզապես պետք
է հրաժարվել պետպատվերի միջո-
ցով սոցիալական արդարության
պատրանք ստեղծելու ծրագրերից եւ
բուհերում անցնել միայն վճարովի
ուսուցման, նրանց թողնելով նաեւ
յուրաքանչյուր տարվա ընդունելու-
թյան քանակի վերջնական որոշու-
մը:

Կարող եք ասել, որ այդ դեպքում
միջոց չունեցող, բայց ընդունակու-
թյունների տեր շատ երիտասարդներ
կզրկվեն բարձրագույն կրթություն
ստանալու հնարավորությունից: Սա-
կայն դա ուշադրության արժանի
այլ խնդիր է, ինչը հնարավոր է լու-
ծել տաղանդավոր երեխաների
նկատմամբ պետական կամ հասա-
րակական կազմակերպությունների
կողմից հովանավորություն կազմա-
կերպելու միջոցով:

ՅՈՎՍԵՓ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Երեկ Նոր Դելիում տեղի ունեցավ քառորդ միլիոնանոց ցույց ընդդեմ կառավարության: Վերջինս մեղադր-
վում է օտարերկրյա մենաշնորհների,
բազմազգյան ֆիրմաների նկատմամբ
բույլատրելու կեցվածքի համար: Ցու-
ցարարները մասնավորապես քննադա-
տեցին համաշխարհային դրամատունը
եւ Միջազգային դրամական հիմնադ-
րամը, որ նրանց կարծիքով, սեղմում-
ներ է պարտադրում երկրի տնտեսու-
թյունն ազատականացնելու նպատա-
կով: Ցուցարարների բերած տվյալնե-
րով, ներկայումս Հնդկաստանում կա
100 միլիոն գործազուրկ: Նրանց կար-
ծիքով, եթե կտրուկ միջոցներ ձեռք
չառնվեն գործազուրկների թիվը մին-
չեւ առաջիկա տարի կավելանա եւս
10 միլիոնով: Նրանք կառավարության
հրաժարական չպահանջեցին: ■

Կրթություն

Մելս Սահակյան. Խորհրդարանում պաշտպանելու եմ իմ տեսակետը

Հայկական ատոմային էլեկտրա-
կայանի փակման մասին որոշումն
ընդունվեց ժողովրդավարական էյ-
ֆորիայի ալիքի ներքո, հայ էներգե-
տիկների առաջին միջազգային հա-
մաժողովին նվիրված մամուլի ա-
սուլիսում նոյեմբերի 24-ին հայտա-
րարեց ՀՀ Գերագույն խորհրդի տն-
տեսական ինքնուրույնության եւ տն-
տեսության զարգացման հարցերի
հանձնաժողովի անդամ, ՀՌԱԿ
խորհրդարանական խմբակցության
անդամ Մելս Սահակյանը: Նման
որոշում կարող է ընդունվել մաս-
նագետների տված երաշխիքներով.
Ինչ վերաբերում է տնտեսական եւ
քաղաքական գործոններին, ապա
դրանք միայն կարելի է հաշվի առ-
նել:

Խորհրդարանի պատգամավորը
ներկայացնում էր համաժողովի աշ-
խատանքային սեկցիաներից մեկը:
Ինչպես շատ ուրիշներ, նա նույն-
պես մամուլի ասուլիսում այն տե-
սակետն արտահայտեց, թե ատոմա-
կայանի գործման հանգույցն իշ-
խանությունները պետք է լուծեն
հենվելով բացառապես գիտական
հաստատությունների արդյունքների
վրա: Կարծում եմ, ասաց նա,
խորհրդարանը կքննարկի ատոմա-
կայանի հանրաքվեի հարցը եւ կվե-
րանայի իր որոշումը: «Ազգ»-ի թղ-
թակցի այն հարցին, թե խորհրդա-
րանում պայքարելու՞ է իր այդ տե-
սակետը պաշտպանելու համար, եթե
դրա անհրաժեշտությունը լինի, նա
պատասխանեց. *«Այո, պայքարելու
եմ»:*

Ինչպես հայտնի է, անցյալ տար-
վա ապրիլի 17-ին ՀՀ Գերագույն
խորհուրդը որոշում է ընդունել, որ-
տեղ ասված է, որ Հայկական ատո-
մային էլեկտրակայանի շահագործ-
ման կամ նոր ատոմակայանի կա-
ռուցման վերաբերյալ որոշումներն
ընդունել բացառապես Հայաստանի
Հանրապետության հանրաքվեի մի-
ջոցով:

Այն օրից ի վեր, երբ 3.5 տարի ա-
ռաջ փակվեց Հայաստանի էներգե-
տիկայի ամենահզոր կառույցը, նրա
ճակատագիրը վճռելու համար, նշ-
վեց համաժողովում, այստեղ եւ ար-
տասահմանում բավական անկան-
խակալ փաստական նյութ է կու-
տակվել: Իսկ ազգային էներգետիկ
ծրագրի մասին համաժողովի ըն-
դունած որոշմամբ անհրաժեշտ աշ-
խատանքներ կատարելու պայմանով
ատոմակայանի վերագործարկումը
նպատակահարմար գտնվեց: ■

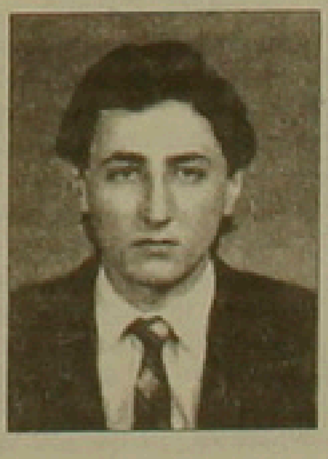

ԵՎՍ ՄԵԿ ԶՈՀ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԲԱԳԻՆԻՆ

Նոյեմբերի 22-ին Ադրբեջանի Ղուբաթլիի շրջա-
նում, Լաչինի մարդասիրական միջանցքը ամբակո-
ծող հակառակորդի կրակակետը լռեցնելիս զոհ-
վեց ՅՌԱԿ «Արմենական» ուսանողական երիտա-
սարդական ակումբի անդամներից ընկեր Էրիկ
Բաղդասարյանը, հայրենիքը պաշտպանող մեր քա-
ջազունների փառքին եւս մի անգամ ավելացնե-
լով կորստյան ցավը, իմացյա՛լ մահվան ցավը:

Ծնված 1968 թ. Երեւանում, ընկ. Բաղդասա-
րյանն ավարտել էր Երեւանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտը եւ այնուհետեւ
մեկնել բանակ: Արդեն մեկ տարի էր, ինչ կռվում էր Արցախում, մասնակցելով
Շուշիի, Աղբուլաղի, Մարտակերտի եւ Լենինավանի համար մղված կռիվներին,
իրեն դրսեւորելով որպես քաջ եւ հմուտ զինվոր, գաղափարապաշտ մարտիկ:
Աղբուլաղում վիրավորվել էր անցյալ մայիսին եւ ապաքինվելուց հետո վերա-
դարձել ճակատ:

Երեկ 25 նոյեմբերի, կեսօրվա ժամը 2-ին, ՅՌԱԿ Յանրապետական վարչու-
թյան անդամների, ակումբակից ընկերների, դասընկերների եւ հարազատների
ներկայությամբ տեղի ունեցավ նահատակ ընկերոջ հուղարկավորությունը:
Նորքի 5-րդ զանգվածում գտնվող նրա բնակարանից մարմինը փոխադրվեց եւ
ամփոփվեց Եռաբլուրի նահատակաց պանթեոնում:

Բյուր հարգանք նահատակ ընկերոջ անմար հիշատակին:

Հայ մամուլ

Առաջին արարը բացուեցաւ սեպտեմ-
բեր 19-ի երեկոյեան Երեւանի հեռա-
տեսիլին դիմաց. պարոն կամ տիկին
Մուկը կամ Մուկերը, երեկոյեան լուրե-
րու հաղորդումին լսեցին իրենց ուղ-
ղուած լոզլային հրաւէր մը. միա՛յն ի-
րենց, որովհետեւ մնացեալ ունկնդիրնե-
րը չունէին զերզգայուն այն ընկալուչ-
ները, որոնք անհրաժեշտ են աւազակու-
թեան մը լուրին ընդմէջէն հրաւէր մը
որսալու:

Լուրը կը վերաբերէր դիմակահանդէ-
սի մը աւարտին. մինչ այդ որպես բարե-
սիրական արարքներու ախոյեան ծանօ-
թացուած ոմն Վահրամ Յաճեանի մա-
սին կ'ըսուէր, թէ «իրեուն մէջ Երեւանի
օդակայանը յայտնաբերուած են Այվա-
զովսկիի երեք, Չարուքինի մէկ պաս-
տառ, սրբանկար մը, երկու հնատիպ
գիրք, հինգ ոսկեդրամ, մէկ ալեխանդ-
րիտ քար»: Կը հետեւէր նաեւ պայմա-
նադրական կաղապարը, թէ «հարցին
մասին հետաքննութիւն բացուած է».
տարազ՝ որմէ շատ անգամ պետք է
հասկնալ հետեւեալը. «այսմանը կարե-

Սղասումի, թանգարանի եւ մուկերու մասին

լի չէր յայտնել, բայց ասկէ անդին ձեր
գործը չէ»: Այսուհանդերձ, նման պա-
րագայի այնքան ալ դիւրին չէր թելա-
դրանքին անսալ, ու հետաքրքրութիւնները
չխացան հետաքննութեան օրորով: Իմս
սպասեց, ոչ թէ հետաքննութեան աւար-
տին, որուն սպասել պարզամտութենէ
ալ աւելին կ'ըլլար, երբ լուրին յաջոր-
դած էին ազգային զանձերու կողո-
պուտ մը հակադարձ ուղղութիւնով ներ-
կայացնելու անճարակ փորձեր. իբրեւ
թէ Յաճեան «սխալմամբ» ձերբակա-
լուած էր, քանի որ ոչ թէ Յայաստանէն
կը ջանար հանել այդ իրերը, այլ, ընդ-
հակառակը, ներս բերել...: Գոնէ Երեւա-
նի օդակայանը ըլլար տեղ մը, ուր օրա-
կան, ժամանակ էջքերու, թռիչքներու թի-
ւը անկարելի ըլլար հակակշիռի տակ
պահել...: Յետաքննութիւնս ուրեմն ի
զուր սպասեց հայրենի արդարադատու-
թեան վրայ քիչիկ մը խախտելու հա-
կում ցոյց տուող հաւաստի վերահաստա-
տելու առիթին: Ի զուր, որովհետեւ, այ-
սօր մօտ երկու ամիս անցած ըլլալով
հանդերձ, գիտեմ թէ Վ. Յաճեան նախ-
կին փառք ու պատիւով կը շրջի Երեւա-
նի մէջ: Չեմ անցած մամուլի թիւե-
րուն մէջ ո՛չ իսկ պախարակումի տողի
մը հանդիպեցայ այս երեւոյթին մասին,
բայց ըսի՝ հաճեաններու թիւնունն աւե-
լի ամուր է, քան հետաքննիչ, դատական
ու պատժիչ ատեաններու թիւը, ոյժը,
գլուխը:

Յոս, կը սկսի Բ. արարը: Մուկերը
շուրջ ամիս մը պահուըտաբար սպասե-
լէ ետք հետաքննութեան, գործի անցան
իրենց կարգին, նման երկրորդ լրատուու-
թեան մը ապաւէն հայթայթելով: Յոկ-
տեմբերի 16-ի «Ազգ» օրաթերթը կը
գրէ. «Յայաստանի պետական պատկե-
րասրահից գողացուել է մեծարժէք մի
ստեղծագործութիւն, ժէ դարի հոլանդա-
ցի նկարիչ Ֆրանս Վան Միրիսին վե-
րագրուող «Գայթակղում» նկարը»:
Լուրին շարունակութիւնը Յաճեանի
պարագային գրովի տարբերակն է.
«Սղանդարեանի միլիցիայի աւագ լեն-
նիչ պրն. Թումադայեանը չցանկացաւ
մանրամասնութիւններ յայտնել: Յրապա-
րակումները կարող են վնասել հետաքն-
նութեանը»:

Մինչ Մուկերուն համար աւարտած էր
սպասման շրջանը, ինծի համար սկսաւ
անոր Բ. արարը: Փորձուածը կրկին
փորձելու գնով, այս անգամ սպասեցի
նոյնքան ժամանակ՝ ամիս մը, որքան
անհրաժեշտ նկատած էին անոնք, կրկնե-
լու համար հաճեանական խաղագործու-
թիւնը: Կրկին, ո՛չ մէկ արձագանգ, ո՛չ
մէկ յաւելեալ լուսաբանութիւն պատա-
հարին ծալքերուն, կամ հերոսներուն
մասին, որոնք յայտնապէս աւելի ճար-
պիկ էին, որովհետեւ «հասցրել էին ոչ
միայն շրջանակից հանել նկարը, այ-
լեւ...»:

Յաւանաբար, պյս մասին աւելի տե-
ղեկութիւն ունենալու համար անհրա-
ժեշտ է սպասել, որ «Ջուարթնոց»-ի մէջ
անուշադիր պաշտօնեայ մը ծամոլուկի
մը մէկ անկիւնէն քաշէ, հանէ վերոյի-
շեալ «Գայթակղումը»: Մինչ այդ, սպա-
սումի պատրու սպառած ըլլալով, ինծ
մէ աւելի հետաքրքրասէրներու կը ձգեմ Գ.
արարին սպասելու հերոսութիւնը...

ԱՐՓԻ ԹՈԹՈՅԵԱՆ
«Յառաջ», 17 նոյեմբեր 1992
(համառօտումներով)

digitised by A.R.A.R.@

Բանավեճ

ԱՇՈՏ ԲԼԵՅԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՄԵՐԺԵԼՈՎ, ԽԱՂԱՂՈՒԹՅՈՒՆ ՉԻ ՀԱՍՏԱՏՎՈՒՄ

Ինչպես արդեն ասել ենք, Հայաստանի խորհրդարանի անդամ Աշոտ Բլեյանի «Երբ դժվար է, դիր փափախդ առաջդ եւ խորհիր» հրապարակումը հակասական մեկնաբանությունների տեղիք է տալիս, ընդհուպ մինչեւ թերթին մեղադրանքը, թե ինչու ենք զետեղում այդպիսի նյութեր: Սակայն հրապարակենք թե ոչ, երկու երկրների, երկու ժողովուրդների թե անհատների միջեւ հարաբերությունները շարունակվում են, իրենց վրա կրելով պատերազմի ու փոխադարձ անվստահության կնիքը, լինի դա միջազգային ատյաններում՝ պետական պատասխանատուների միջեւ, սահմանամերձ շրջաններում՝ երկկողմանի օրախնդիր հարցեր լուծելու պարտադրանքով, անհատների ու գործարար շրջանակներում, թե պատերազմի դաշտում: Թերթը մի խնդիր ունի, այս ամենի մասին բարձրաձայն եւ շիտակ խոսակցություն՝ ի տես հասարակության, ակնկալելով թե նրա, թե պատասխանատու եւ իրազեկ շրջանակների կարծիքը եւ գնահատականը հայ-ադրբեջանական գերբարդ հարաբերությունների փոփոխության հարցերում: Ահա այս առումով, ընդառաջելով Աշոտ Բլեյանի խնդրանքին՝ մինչեւ վերջ պարզելու իր տեսակետը այս վիճահարույց խնդրում, դարձյալ տեղ ենք տալիս նրա հերթական հոդվածին:

Հայաստանի համար արցախյան հակամարտության զարգացման երեք ճանապարհ է ինձ երեւում:

Ճանապարհ առաջին, որին ես պայմանականորեն անվանում եմ հավասարի պարտության եւ առավելագույն կորստի ճանապարհ. ՀՀ խորհրդարանը ճանաչում է Արցախի անկախ պետությունը: Արցախի անկախության զինական պաշտպանության նպատակով անհրաժեշտ ռազմաքաղաքական դաշինք է կնքում Արցախի հետ, պատերազմ հայտարարում Ադրբեջանին ու պատերազմում պատերազմի բոլոր օրենքներով՝ համատարած զորահավաք ու ռազմական դրություն հանրապետությամբ մեկ, մեծով պստիկով զինվորագրում, ունեցած-չունեցածի զոհում ռազմաճակատին, հանուն պետության ու պատմական արդարության կռիվ Աշխարհի հետ մինչեւ... ճանապարհը հստակ է: Արդյունքները՝ հետո... **Որտեղի՞ց այս ճանապարհը, ովքե՞ր են սրա ջատագովները՝ առանձին հոդվածի նյութ է:** Հայաստանի իշխանությունների Ղարաբաղի հակամարտության լուծման ճանապարհին ի՞նչ անուն տաս, եթե ոչ ամորփված պատերազմի եւ երկչոտ իրատեսության: Այսօր Հայաստանում դեմ են պատերազմին: Իշխանությունն ու ժողովուրդ միակարծիք են այս հարցում: Պատերազմը մերժելով խաղաղություն չի հաստատվում: Վկա՝ մեր հնգամյա խորացող մաքառումը չհայտարարված, բայց սողացող պատերազմի ձեւով: Հայտարարված պատերազմի Հայաստանը չի գնա՝ աշխարհը չի թողնի, պետության նյութական ու ժողովրդի կամային-հոգեկան պաշարներն են անբավարար: **Բայց այս չարչարված-քրքրված հողում խաղաղություն չի հաստատվի այնքան ժամանակ, քանի դեռ ժողովուրդ եւ իշխանություն խիզախություն չեն ունենա վերջնական հրաժարվելու ամորփված պատերազմի ու ամաչկոտ իրատեսության ճանապարհից, էական գծերով բանաձեւելով իր հարեւանի հետ հակամարտության խաղաղ կարգավորման ուղին, անդավաճան բռնելով հայ-ադրբեջանական հակամարտության խաղաղ կարգավորման ճամփան:** Թե չէ՝ ճիշտ ու ճիշտ 80-ական թվականների խորհրդային իրականության հայտնի անեկդոտի նման՝ պատերազմ չի լինի, բայց խաղաղության համար այնպիսի պայքար կլինի, որ քար-քարին չի մնա: Իրենց վկան՝ մեր անմխիթար ներկան: Ինչպե՞ս հայտնվեցինք այս վիճակում, ինչո՞ւ այսպես եղավ, հռչակելով մեր անկախ պետությունը ինչո՞ւ չկարողացանք հաղթահարել մեր հանցագործ ռոմանտիկ ուզվորությունը: Պիտի գրվի, պիտի ասվի ճիշտ ու մինչեւ վերջ:

Հանրապետության նախագահի, Հայոց համազգային շարժման լուռ կամ բարձրաձայն համաձայնությամբ առայսօր **վարած ամորփված պատերազմի ու երկչոտ իրատեսության** քաղաքականությունը հանրապետությանը հասցրել է մի սահմանագծի, որից այն կողմ հայոց պետականության փլուզումն է, Արցախի հողի ու ժողովրդի հավասարի կորուստը: Մինչեւ ե՞րբ իշխանություն, պետական հեռուստատեսություն ու մամուլ կշարունակեն այս ներկայացնել որպես հայ-ադրբեջանական հակամարտության խաղաղ կարգավորման ողջախոհ ուղին, որն այլընտրանք չունի: Շատ եմ ափսոսում, շատ եմ հավատացել իմ նախագահին, ՀՀՇ իմ ընկերներին... Բայց: Այս տարվա նոյեմբերի 11-ին հանրապետության նախագահը երդման արարողության մեկ տարին լրանալու կապակցությամբ լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ ի լուր աշխարհի հաստատեց անդավաճան հավատարմությունն իր դավանած «Պայքար, պայքար մինչեւ վերջ» նշանաբանին. «Համենայն դեպս ես մեր ժողովրդին խոստանում եմ, որ կանեմ ամեն ինչ, որպեսզի չներքաշվենք լայնածավալ պատերազմի մեջ եւ այսպիսի զրկանքների վրա չավելացնենք նաեւ մեր զավակների անմեղ արյունը»: Մնում է մի հրամանագրով սահմանագծել ոչ լայնածավալ պատերազմը լայնածավալից... Այսքա՞ն կորստից ու զրկանքից հետո սրանով ինչքա՞ն պիտի մեզ մխիթարենք: Ուրեմն ի՞նչ վերջնական ընտրություն են կատարել հանրապետության իշխանությունները՝ պայքար, պայքար մինչեւ դանդաղ, աննկատ վերջանանք:

Իշխանություն ու ժողովուրդ պիտի ազատվեն երկվությունից, գործելակերպի կիսատ-պռատությունից ու հակասականությունից: Ի՞նչ ենք ուզում, խնդրի շուրջ շարունակվող խոսակցություններն ու գործողությունները ոչ միայն ժամանակավրեպ են, այլեւ կործանարար: Ինձ համար, խորհրդարանի պատգամավոր ընտրվելու ընացքում ու ընտրվելուց հետո, ՀՀՇ վարչության անդամ դառնալուց հետո, այսօր, իհարկե, մի հարց կա՝ ի՞նչ կարող ենք անել-իրականացնել: **Սակայն եկեք ճշգրիտ ու ազնիվ լինենք մինչեւ վերջ: Հայոց պետություն ու ժողովուրդ հայտնվել ենք մի վիճակում, որի համար պատասխանատու ենք բոլորս, իշխանավոր թե շարքային քաղաքացի՝ ամեն մեկն իր չափով: Իրավունք չունի, չպիտի թույլատրել որեւէ իշխանավորի գործելու ինչ-ինչ վճիռներ կայացնելու, քանի հստակ ու ամբողջական չի շարադրել, ո՞ւր ուղու հավասարիմ ճամփորդն է ինքը, ինչպե՞ս է տեսնում մեր այս վիճակից դուրս գալը: Ցանկությունները մի կողմ: Այսօր ո՞ւր եւ ինչպե՞ս ենք կարգադրում շարժվել, հարգելի իշխանություն:**

Ես՝ ձեր երեխաների ուսուցիչն ու ձեր համայնքի ծառան, խնդրում եմ, թողեք դասավորի, ուզվորի, պահանջատերի կեցվածքը, հաղթահարեք թույլն ու նեղացկոտությունը, մոռացեք մի պահ դուր գալու արվեստը: Անտեսեք ձեր ողջախոհությանը, նստեք սպիտակ թղթի առաջ ու պարզ-ցանկալի սպիտակ թղթին հանձնեք հայ-ադրբեջանական հակամարտության խաղաղ կարգավորման բանաձեւի ձեր տարբերակը: Բոլոր անդաճույն, տրամաբանական ու ամբողջական շարադրանքները մեր պաշտոնական ու ընդդիմադիր մամուլը թող տպի, տպի առանց քույնս ու խուճուճ-մուճուճ մեկնաբանությունների: Թե չէ անհերքելի անբարոյական բան է ստացվում՝ գիտենք, որ տնտեսությունը երկարատեւ ու խորը մելամաղձությունից անբուժելի հոգեվարքի մեջ է ու չի արտադրում, գիտենք, որ հանրապետության կառավարման համակարգը երկարատեւ անորոշությունից ու անպատասխանատվությունից կաթվածահար է եղել, կորցրել իշխանավորի պատասխանատվության զգացումը, զրկվել վճռելու, համարձակ ու հստակ գործելու պարտադիր հատկությունից, իսկ սպառնում ենք գործադուլով, պահանջում սոցիալական վիճակի բարելավում ու աշխատավարձի բարձրացում: Նորի՞ց հարցի ոչ պետական միտքն ու գործելակերպը իմ գլխի ճարը տեսնեմ, իսկ սեղանի շուրջ, հեռուստաեթերում ու թերթերում միացյալ ու համազգային խնդիրնե՞ր:

Ես հավատավոր ու անհողդողդ ճամփորդն եմ մի երրորդ ուղու՝ առավելագույն ձեռքբերման կամ նվազագույն կորստի ճանապարհն է իմը:

Արցախյան հակամարտության խաղաղ կարգավորման տակ եթե հասկանում ենք խաղաղ բանակցությունների միջոցով, «հայավարի ֆռռացնելով» անցնել-կտրել Լեռնային Ղարաբաղը Ադրբեջան պետությունից՝ ուրեմն խուլերի խոսակցությունն ուզում ենք շարունակել: Կներեք: Եթե ոչ, որպես Հայաստանի Հանրապետություն, պատասխանատվություն կրելով հայերի անվտանգության համար, պիտի ունենանք Արցախի խնդրի կարգավորման մեր տարբերակը, ընդունելի Ադրբեջանին, հակառակ դեպքում ի՞նչ խաղաղ կարգավորում: Իսկ Լեռնային Ղարաբաղի այսօրվա ղեկավարության կարծի՞քը: Հարցնենք, բայց Ղարաբաղի ժողովրդին: Ասում եմ առանց ժողովուրդ-իշխանություն իրար հակադրելու մտքի: Պարզապես իր պատմական հողում ապրել-չապրելու վճիռ ժողովուրդն ինքն է կայացնում: Ինձ մի փորձեք լռեցնել Ղարաբաղի անկախության հանրաքվեով ու ընտրված Գերագույն խորհրդով: Ես ասում եմ ձեզ, եթե Հայաստանի Հանրապետության այսօրվա Գերագույն խորհուրդը պատերազմ հայտարարի Ադրբեջանին, ժողովուրդը պիտի պատերազմի": **Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության խաղաղ կարգավորման բանաձեւը վերջնական տեսքով պիտի ընդունի իր հողում ապրելու անսասան վճռականությամբ լցված ղարաբաղցին:** Բայց մինչ այդ պիտի ծնվի, ձեւակերպվի Ղարաբաղի խնդրի խաղաղ կարգավորման բանաձեւը: Ընդամենն այս եմ ասում: Ես ունեմ, պարտավոր եմ ունենալ բանաձեւի իմ տարբերակն ու պատասխանատվությամբ այն կներկայացնեմ իմ ընտրողներին ու իմ պետության քաղաքացիներին: Իսկ այսօր, շարունակելով խոսքս, ասում եմ ակնհայտ բաներ:

Խորը տնտեսագետ կամ քաղաքագետ պետք չէ լինել արձանագրելու համար՝ մեր հարեւան Ադրբեջան պետության հետ բարիդրացիությունը, ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորումը, Հայաստան-Ադրբեջան տնտեսական-քաղաքական-հոգեւոր ավանդական ու փոխշահավետ համագործակցության շուտափույթ վերականգնումը, դրանց հետագա զարգացումն ու ծավալումը երկու պետությունների անկախության ու ժողովրդավարության պայմանն է: Ինչքա՞ն շահեկան վիճակում կլինեինք մենք այսօր, եթե մեր անկախության հռչակագրի ընդունման պահին ժողովուրդ եւ պետություն հստակեինք մեզ համար, այսօր թվում է ակնհայտը. **«Առանց Ադրբեջանի հետ հարաբերությունները կարգավորելու չի լինի անկախ Հայաստան» (Կտրիճ Սարդարյան, «Հայք», 20.11.91 թ.):**

Շա՞տ է կտրուկ, խնդրեմ, ավելի մեղմ ձեւակերպում. **Ադրբեջան պետության հետ բարիդրացիությունը, ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորումը, Հայաստան-Ադրբեջան տնտեսական, քաղաքական ու հոգեւոր փոխշահավետ համագործակցության շուտափույթ վերականգնումը ավանդական խորհրդային մակարդակում, համագործակցության ու ժողովրդավարության անհրաժեշտ պայմանն է:** Հայ ու ադրբեջանցի այսօրվա սերունդն է քանդել համագործակցության բոլոր կամուրջները՝ շարունակ խորացնելով հակամարտության վիհը: Ահա մեր սերունդն էլ պարտավոր է մեկիկ-մեկիկ վերականգնել համագործակցության կամուրջները... Ոչ ոք չի կարող ու չի անի մեր փոխարեն: Երկու դրկից պետությունների միջեւ այսօր առկա ու չթուլացող թշնամության-օտարության մթնոլորտի փոխարինումը փոխըմբռնման ու վստահության մթնոլորտով պահանջում է երկու պետությունների իշխանավորների, հասարակական ու քաղաքական, գիտության ու մշակույթի գործիչների, մարզիկների ու ուսուցիչների, ձեռնարկատերերի ու անհատ անձանց շիտակ ու բարի քայլեր, վստահ ու հետեւողական գործեր... Իմ մասնավոր այցն Ադրբեջան ավելի հաստատեց, որ լավ հող կա այսօր առողջ կյանքի սերմեր ցանելու համար: Համառոտ թվարկեմ.

– **Երկու ժողովուրդներն** էլ նկատելի հոգնել են այս չհայտարարված, բայց օրըստօրե խորացող, ինքնակործան, արյունոտ անիմաստ-անհեռանկար մաքառումից:

– **Եւ Ադրբեջանում եւ Հայաստանում** ավելի ու ավելի մեծ թվով քաղաքացիներ ավելի ու ավելի լսելի են խոստովանում, որ այս պատերազմը նաեւ անբարոյական է, ոչ իսկական պատերազմի կանոններով, ավելի շատ խաղաղ-անմեղ բնակիչ է զոհվում, քան զինվոր, ավելի ու ավելի շատ գյուղ ու շեն է ավերվում, քան ռազմական նշանակության օբյեկտ:

– **Պատերազմը**, այո, չհայտարարված, մի տեսակ խաղի նման, բայց իրական ու մեծաքանակ կյանքեր է տանում: Մահվան բոթը բախանցել է ամեն մի գյուղ ու քաղաք, սպառնում է շատուշատ ընտանիքների: Հասարակությունը շատ ծանր է տանում, ցնցվում է ամեն մի զոհից... Ոչ ոք չի ուզում մեռնել: Նոր զինակոչն ու զորահավաքը եւ Ադրբեջանում, եւ Հայաստանում չեն կարող հաղթահարել հասարակության չկամությունը, քանի որ...

– **Տասնյակ տարիներ** մի քանի սերունդների գերագույն լարումով ստեղծածի շարունակվող ավերումը, երկու ժողովուրդների միջեւ թշնամության ու թյուրիմացության խորացող վիհը, մշտական թույնն ու ատելությունը, կենցաղի վատթարացումը զրկում են լիարժեք ապրելու, խաղաղ կառուցողական գործով զբաղվելու կենսական պահանջը:

– **Խելահեղ հասարակական խառնաշփոթից**, բռնությունից հետո յուրաքանչյուրն ուզում է հասկանալ եւ հասկանում է կատարվածը, տալիս ոչ թե ամբոխային, այլ անհատական գնահատական, հաշվում է ոչ թե հասարակության-պետության իրեն անտեսանելի ձեռքբերումները, այլ անձնական կորուստները:

– **Ավելի մեծ թվով մարդիկ** ուզում են հստակ տեսնել-պարզել շարունակությունը, հակամարտության հեռանկարը: Եւ բաքվեցին, եւ երեւանցին հասկանում են, որ եթե կռվով բռնի ուժով լուծվեց Ղարաբաղի խնդիրը, պատերազմը չի կանգնի... Պերմանենտ անընդհատ մաքառման իրական հեռանկարը մղում է մարդկանց հաշտության եզրեր գտնելու, չափավորելով նախնական ցանկությունները:

– **Վերջին վեց ամսում** միջնորդների նախաձեռնությամբ, թե երկկողմ-ուղղակի հանդիպումների ձեւով հանրապետության նախագահի ներկայացուցիչների, թե ՀՀ ԳԽ անդամների, տեղական իշխանությունների, թե զինվորական մակարդակով երկու հանրապետությունների սահմաններում, թե «չեզոք հողում» հայ-ադրբեջանական բանակցությունների մեծ պաշար է գոյացել: Երկկողմ սովորույթ է դառնում բանակցելը, պայմանավորվելը:

Այս թվարկումը կարելի է շարունակել: **Բավարարվենք սրանով ու արձանագրենք՝ այսօր Հայաստան-Ադրբեջան խզված հարաբերությունների վերահաստատման լավ պայմաններ կան եւ չի կարելի դրանից չօգտվել:** Պիտի համարձակ ու իմաստուն օգտվել, չմոռանալով ակնհայտը, առանց պետական աղմկոտ կնճիռների, աննկատ արդյունավետ զորացնելով ինքնապաշտպանությունն Արցախում, այն դիտելով որպես հակամարտության կարգավորման ոչ թե ճանապարհ, այլ հակամարտության խաղաղ կարգավորման այսօր անհրաժեշտ ուղեկիցը: Ուղեկից, առանց որի անհնար է ապահովել Ադրբեջան պետության կազմում Լեռնային Ղարաբաղի անվտանգությունն ու ղարաբաղցու՝ իր հողում ապրելու իրավունքը:

Հայաստանի 56 պատգամավորների հայտնի ուղերձը, Ադրբեջանում դրա արձագանքն ամենաբարձր խրեղեն արագացույցն են, մի տեսակ լակմուսի թուղթ, որը խնդրում է մեզ սկսել գործել ավելի վճռական ու ծավալուն... Ո՞վ սկսի: Ադրբեջանն ասում է Հայաստանը, դուք եք սկսել այս հակամարտությունը: **Մեր վիճակն այնքա՞ն է օրհասական, որ իրավունք չունենք տեսական անպտուղ վեճերի մեջ թաղելու գործը: Մենք ոչ միայն պիտի հասու ու հետեւողական քայլեր կատարենք հայ-ադրբեջանական հարաբերությունների վերականգնման ուղղությամբ, այլեւ գործելու մեր վճռականությամբ, անկեղծությամբ ու անսասանությամբ ակտիվացնենք համագործակցության պատրաստ ուժերն Ադրբեջանում, ապացուցելի-հեռանկարային դարձնելով առճակատման խաղաղ կարգավորման ճանապարհը ու պարտադրելով այն Ադրբեջանին:**

Հայաստանը պիտի բարիդրացիության նախաձեռնող հավատավորը լինի: Ովքե՞ր եւ ինչի՞ց սկսեն:

Ինչպե՞ս անհրաժեշտ զարկ հաղորդել հայ-ադրբեջանական հակամարտությունների կարգավորմանը, որ այն այլեւս չկանգնի, սկսի գործել ինքնակարգավորման եւ ինքնազարգացման ռեժիմում: **Իմ առա-**

digitised by A.R.A.R.@

ջարկը շատ դյուրին է, չհայտարարված, բայց ընթացող հայ-ադրբեջանական պատերազմի ու հակամարտության ռեժիմից անցնել չհայտարարված, բայց իրագործվող դրկիցության, վստահության ու փոխըմբռնման ռեժիմի: Անձնական նախաձեռնություններ են պետք, բարի կամքի ոչ միայն դրսեւորումներ, այլեւ կոնկրետ իրագործումներ: Նրանք, ովքեր հոգեբանորեն պատրաստ են հաղթահարելու թշնամության-օտարության վիհը, նրանք, ովքեր համոզված են, որ հասել է ժամը հարեւան ժողովրդի հետ խաղաղ գոյակցության, պիտի գործեն վստահ ու ճիշտ: Բարիդրացիության յուրաքանչյուր դրսեւորում-իրագործում արժեքավոր է խաղաղ գոյակցության օգտին ցանկացած տեսությունից:

Կարեւորագույն գործ է հայ-ադրբեջանական սահմաններում կայուն խաղաղության շոշափելի հաստատումը: **Սահմանային շրջաններում, գյուղերում ու քաղաքներում զոհվող ու վիրավորվող ՀՀ յուրաքանչյուր քաղաքացու, ավերվող յուրաքանչյուր տան ու մեր հողում թափվող յուրաքանչյուր արյան հետ մեռնում է հայոց պետականությունը:** Կյանքը համոզեց, որ հայ-ադրբեջանական սահմանի երկայնքով չինական պարիսպ չես քաշի, ոչ էլ հայոց ազգային բանակը նրա համար է, որ հայ-ադրբեջանական սահմանը դարձնի ռուս-թուրքական սահմանի նման: **Մեր սահմանները մեր հարեւանների հետ կյանքի ողներն ու հարստությունն են եղել, հարկավոր է պարզապես կարողանալ հաշտ ապրել հարեւանների հետ:** 1988 թ. Ղարաբաղում ծագած վեճը մահացու էր Հայաստան պետության համար, թե պիտի վերածվեր հայ-ադրբեջանական տարեցտարի խորացող հակամարտության, ընդգրկելով սահմանային 12 շրջան ու 4 խոշոր քաղաք, թշվառության եզրին հասցնելով հանրապետության ողջ ժողովրդին: Արագ խաղաղեցնել է պետք հայ-ադրբեջանական ողջ սահմանը: Հանրապետության նախագահը պարտավոր է անձամբ հսկել այդ գործը, խստագույնս պատժել բոլորին, ովքեր իրենց անպատասխանատու, ոչ պրոֆեսիոնալ քայլերով ուշացնում-խոչընդոտում են խաղաղության հաստատմանը: Ծանոթ-ծանոթի, գյուղ-գյուղի, շրջան-շրջանի պիտի անվախ այցելեն իրար ու պայմանավորվեն ադրբեջանական կողմի հետ, ստեղծեն ու իրագործեն պայմանավորվածությունների վերահսկման մեխանիզմները: Պետք է լինել ճիշտ, խիզախ ու անդավաճան: **Այդ ո՞նց եղավ, տասնյակ տարիներ մարդիկ իրար օգնելով խաղաղ ապրում էին ու հանկարծ դարձան ագրեսորներ ու ելուզակներ:** Ղազախի ու Նախիջեւանի գոտում ամենակարճ ժամանակում ոչ միայն կայուն խաղաղություն հաստատվի, այլեւ պիտի աշխատեն ավտոճանապարհներն ու երկաթուղին: Ադրբեջանի ճանապարհները մեր տնտեսության թոքերն են: Չինաստաններում ու ամերիկաներում մեր վաճառականները ի՞նչ են կորցրել, երբ մեր քթի տակ վրացի ծնողներեցներն Ադրբեջանի բենզինը վաճառում են մեզ դիզելով հեքիաթային գումարներ:

Հակամարտության խաղաղ կարգավորմանն իրենց մասնակցությունը պարտավոր են բերել հայ եւ ադրբեջանցի գործարարները: Ես գիտեմ, որ նրանք շատ լավ գործակցում են Մոսկվայում: Ինչո՞ւ գործարար շրջանների մեծ հավաք չկազմակերպել, ասենք սկզբի համար Մոսկվայում, քննարկել ստեղծված տնտեսական վիճակը, հաշվել հակամարտության վնասները, կոչով դիմել հանրապետությունների իշխանություններին:

Կարելի է ստեղծել փախստականների օգնության միացյալ հիմնադրամ, համատեղ մշակել ու ֆինանսավորել երկու հանրապետությունների փախստականների վիճակի ուսումնասիրման, նրանց վիճակի բարելավման ու նրանց հետագա վերաբնակեցման ծրագրեր:

Ժամանակ առաջ հայ եւ ադրբեջանցի գրողները հանդիպեցին Ղազախ-Իջեւան սահմանագլխում: **Երբ մեր մտավորականությունը Թումանյանի հոգեորդին չէ, ապա ի՞նչ արժեքներ է փոխանցում այսօրվա սերնդին, ինչպե՞ս է օգնում մեր ժողովրդին ապրելու:** Փոխանակ երկու ժողովուրդների դրկիցության, վստահության ու բարեկամության կողպված դռները թակելու-բացելու, հերիք չէ՞ փնթփնթան դիտող լինել, համարձակ հայհոյելով իշխանավոր ու ՀՀՇ կամ թեժացնել թշնամության ու օտարության կրակը: Ինչո՞ւ հայ ու ադրբեջանցի նկարիչների, կինոգործիչների, երաժիշտների, գրողների, գիտաշխատողների ու դերասանների միջեւ չվերականգնել այրված կամ մոռացված կամուրջները, ցույց տալով անհիշաչարության եւ հավասարմության օրինակներ:

Ես դիմում եմ երկու հանրապետությունների հեռուստալրագրողներին ու լրագրողներին, ինֆորմացիոն գործակալությունների աշխատողներին: Կարելի է պայմանավորվել եւ մի տեւական շրջան հրաժարվել «վեստիներ»-ի ու «նովոստիներ»-ի ծառայություններից: Կազմակերպել ուղղակի տեղեկատվություն, ունենալ լիարժեք լրատվական ծառայություններ: Մոռանանք ելուզակ, թշնամի, բարբարոս որակումները, չքողարկենք ու շաղ չտանք թյուրիմացություն, չուրախանանք զոհված ադրբեջանցիներով եւ սկսենք ցավել ու ցավակցել իրար, ներկայացնենք հանրապետությունների ներքին կյանքը լրիվ՝ սեւ, սպիտակ, կարմիր գույներով...

Հայաստանի Հանրապետության ԳԽ պատգամավորների հայտնի ուղերձը վկայում է, որ հայոց խորհրդարանը կարող է ու պարտավոր է վճռական դեր խաղալ հայ-ադրբեջանական հակամարտության խաղաղ կարգավորման գործում: Լավ ուսումնասիրված ու մշակված առաջարկներով պիտի հեղեղել Ադրբեջանը, հետեւողական զարգացնել միջխորհրդարանական կապերը, ստեղծել առանձին վիճահարույց հարցեր ուսումնասիրող համատեղ խմբեր: Վերջին մեկ-երկու տարում Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ կնքվել են տարբեր կարգի տասնյակ պայմանագրեր: ԳԽ ու կառավարությունը պարտավոր են լրջորեն ուսումնասիրել յուրաքանչյուր համաձայնագրի կատարումը: Ինչո՞ւ չի կատարվել այս կամ այն համաձայնագիրը կամ նրա որեւէ կետը, ո՞վ է մեղավոր: Մեր հարեւանների հետ բոլոր պայմանավորվածություններում հարկ է լինել ճիշտ ու ճշգրիտ, դա կավելացնի վստահությունը երկուսի հարաբերություններում: Հայաստանի իշխանությունները որպես բարի կամքի դրսեւորում միակողմանի պիտի գնան որոշ հարցերի լուծման:

Այս թվարկումը կարելի է շարունակել ու շարունակել: Մի հայրենիք մենք ունենք, մեկը՝ Ադրբեջանը: Լավ, վատ ենք ունեցել, այսօր էլ ունենք, վաղն էլ կունենանք: Հետո՞: **Պիտի սովորենք, պիտի ստիպենք իրար քաղաքակիրթ միջոցներով մեր վեճերը կարգավորել:** Դրա համար փոխըմբռնման ու վստահության մթնոլորտը պարտադիր պայման է: Ժողովրդական դիվանագիտությունն իր ողջ զինանոցով պիտի գործածենք, դեմքով շուռ գանք դեպի մեր հարեւանը, գնահատենք ու հարգենք նրան, կարեւորենք բարիդրացիությունը: Պետք չէ չափազանցնել հակամարտության խորությունը... հայ եւ ադրբեջանցի մարդիկ հոգեբանորեն պատրաստ են համագործակցության: Խիզախել է պետք...

Ես կգնամ Ադրբեջան, մեծ թե փոքր քաղաք ու գյուղ, կբախեմ իմ հարեւան ժողովրդի ցանկացած տան դուռը, կկիսեմ նրա հացը, կհանդիպեմ շարքային զինվորին, հայտնի ու անհայտ քաղաքական գործչին՝ միայն թե խաղաղեցնեմ այս հողը, հանգարտվի մեր խռովված հոգին, որ լծվենք վերջապես ամենօրյա մեր խաղաղ գործին: ■

ԱՐՏԱՔԻՆ ՍՓՅՈՒՌՔԸ ՊԵՏՔ Է ՕԳՆԻ ՆԵՐՔԻՆ ՍՓՅՈՒՌՔԻՆ, ՎԵՐՋԻՆՍ ԷԼ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ

Զրույց հայ գործարարների համաժողովի վարչության անդամ, Հնդկաստանում Բրազիլիայի փոխհյուպատոս Հովսեփ Սեֆերյանի հետ

Սփյուռք

Ծնվել եմ Բեյրութում, 1946-ին:

Որոշ ժամանակ անց ամբողջ ընտանիքով տեղափոխվեցինք Բրազիլիա: Մեկ տարի անց բոլորս միասին վերադարձանք Լիբանան, սակայն ավելի ուշ ես կրկին գնացի Բրազիլիա, ստացա քաղաքացիություն: Բրազիլիայի արտգործնախարարության դիվանագիտական դասընթացն ավարտելուց հետո գործուղվեցի Բեյրութ որպես Բրազիլիայի փոխհյուպատոս:

1975-ի պատերազմի սկզբից ի վեր մինչեւ 1977 թ. պաշտոնավարեցի, ամուսնացա: Հետո գործուղվեցի Պանամա, ուր միակ հայ ընտանիքն էինք հայահոծ Լիբանանից հետո: Պանամայում ծնվեց մեր առաջնեկը՝ Ավեդիսը, մեր երկրորդ որդին ծնվեց Կանադայում, իսկ երրորդը՝ Հնդկաստանում, Դելիում, ուր 1983-ին գործուղվեցի որպես բրազիլական դիվանագետ: Դելիում միակ հայ ընտանիքը լինելու պատիվը կրկին մեզ տրվեց: Այս մշտական «պանդուխտի» ճակատագիրն էր հավանաբար, որ ինձ 7 լեզուներ սովորեցրեց, մի երկուսն էլ [illegible] խոսում եմ:

Վերջին 4 տարիներին զբաղվում եմ բիզնեսով, լինելով բրազիլական խոշորագույն շինարարական ընկերության ներկայացուցիչը Հնդկաստանում, ունենալով նաեւ մի քանի սեփական ընկերություններ Հնդկաստանում, Հոնգկոնգում, ԱՄՆ-ում եւ այլ երկրներում, որոնց միջոցով մտադրվում էի բիզնես անել ԽՍՀՄ-ում եւ Հայաստանում: Միշտ համոզված եմ եղել, որ Հայաստանին օգնելու լավագույն ձեւն ամուր կապեր եւ կայուն բիզնես ունենալն է ԱՊՀ տարածքում: Միայն հայրենիքին օգնելու բարեկամեցողությամբ ոչինչ անել չես կարող:

Ամենաարդյունավետ օգնությունը կլինի այն դեպքում, երբ արտաքին սփյուռքն օգնի ներքին, նախկին խորհրդային սփյուռքին, իսկ վերջինս էլ՝ Հայրենիքին: Սփյուռքահայ գործարարի համար շատ դժվար է պատկերացնել, թե ի՞նչ է նշանակում իրականում Օդեսայից Երեւան մեկ կոնտեյներ ապրանք հասցնել:

Հենց այս նկատառումներից ելնելով ես մշակել եմ մի ծրագիր, ըստ որի Մոսկվայում պիտի կառուցեմ դրամատուն-հյուրանոց, հայկական Business-center-ի մի մեծ համալիր: Ուզենք թե չուզենք Հայաստանի համար գալիք առնվազն 25–30 տարվա ընթացքում Մոսկվան պիտի լինի ամենագլխավոր քաղաքը, քանզի այն այսօր արագորեն դառնում է համաշխարհային բիզնեսի կենտրոններից մեկը, դրամի եւ գործի իսկական օվկիանոս:

– Քանի որ խոսեցինք Մոսկվայի մասին, չեմ կարող ցավով չնշել հայաստանցի գործարարների արտահոսքը դեպի Ռուսաստան, գլխավորապես դեպի Մոսկվա: Պատճառներն, իհարկե, պարզ են.... Հայաստանցիները գնում են, իսկ դուք այստեղ նորանոր ընկերություններ եք հիմնում: Չե՞ք վախենում այդ նույն շրջափակումից, էներգետիկ ճգնաժամից, անկայունությունից:

– Որ հայ բիզնեսմենները Մոսկվա են տեղափոխվում, որքան էլ դա տարօրինակ կարող է թվալ, լավ է: Լավ է, որ Մոսկվա են տեղափոխվում, այլ ոչ թե Ամերիկա, Ֆրանսիա, Կանադա եւ այլն: Որովհետեւ Մոսկվայում շահած ռուբլիները, միեւնույն է, նա պիտի ինչ-որ չափով ծախսի այստեղ, ուր նույն ռուբլու գոտին է, նույն շուկան: Հեշտ է քննադատել այդ մարդկանց, սակայն չմոռանանք, որ բիզնեսն ունի իր հստակ օրենքները, որ դրամն աշխարհում ամենավախկոտ բանն է եւ անմիջապես փախչում է որեւէ անկայունությունից, որ կյանքի եւ աշխատանքի գոնե նվազագույն պայմանները պիտի ապահովվեն: Ոչ ոք մեր փոխարեն Հայաստանը ոտքի չի կանգնեցնի: Մենք ինքներս դա պետք է անենք: Ինչպե՞ս: Դժվար է ասել, համընդհանուր լուծում, սպեղանի գոյություն չունի: Պիտի փորձենք, պիտի հաղթահարենք, վերապրենք:

Բիզնեսի համար ամենակարեւորը կարգուկանոնն է, ներքին կայունությունը: Սա էլ արդեն արտաքին խնդիր չէ, ինչպես ասենք շրջափակումը, պատերազմը: Գոնե կարգուկանոն երկրի ներսում կարո՞ղ ենք ապահովել:

Օրինակ, օդակայանի խնդիրը, որը շրջափակված Հայաստանի համար ռազմավարական կարեւորություն ունի: Թե ինչ է կատարվում «Զվարթնոց» օդակայանում, բոլորիս քաջ հայտնի է: Մի՞թե դժվար է մի քանի լրացուցիչ հեռախոս տեղադրել, որ արտասահմանցին ժամանումից հետո կարողանա կապվել քաղաքի հետ: Այլոց բաների մասին էլ չեմ խոսում:

– Ի՞նչ կարող եք ասել Հայաստանում արտասահմանյան ներդրումների հեռանկարների մասին:

– Խոսքերս կարող են դառը թվալ, բայց Հայաստանը որպես 29 հազար քմ տարածք եւ 3 միլիոն բնակչություն ունեցող երկիր Արեւմուտքի համար մեծ հետաքրքրություն չի ներկայացնում, որպես շուկա մեր երկիրը հավասար է մի մեծ քաղաքի միայն մեկ որովայնի, եւ այդ առումով էլ արժեք չի ներկայացնում օտարների համար: Գումարենք սրան ճանապարհների գրեթե լիակատար բացակայությունը, էներգետիկ ճգնաժամը, պատերազմը եւ կստանանք այն հարցի պատասխանը, թե արդյոք ցանկանո՞ւմ են օտարները ներդրումներ անել Հայաստանի տնտեսության մեջ:

Սակայն մենք ունենք մի իսկական արժեք՝ բարձրորակ մասնագետներ, փայլուն ձեռքեր եւ ուղեղներ, որոնք հայտնի են ամբողջ աշխարհում, վերջապես մենք ունենք սփյուռք՝ թուրքը մեզ աշխարհացրիվ արեց, մենք էլ դարձանք աշխարհավաք: Պիտի կարողանանք լավագույնս օգտագործել ունեցածը: Իսկ նրանում, որ պատերազմը, շրջափակումը վերջանալուց հետո օտար գործընկերները Հայաստան գալու համար կսկսեն մրցակցել, ոչ մի կասկած չունեմ:

– Պատմեցեք Հայաստանում ձեր գործունեության մասին:

– Ունենք երկու գրանցված համատեղ ձեռնարկություն՝ համակարգչային հրատարակչական «Քալըր Ինթերնեշնըլ», շինարարական «Շեն» եւ մեկ սեփական «Յանս Ինթերնեշնըլ» լայն պրոֆիլի ընկերություն: Ծրագրերս շատ լայն են՝ արդյունաբերությունից մինչեւ գյուղատնտեսություն: Բերել եմ եւ բերում եմ արտասահմանյան սարքավորումներ, միայն թե ճանապարհներն են անհուսալի: Երբ սկսում էի գործ անել այստեղ, անտեղյակ էի եւ սովորում էի սեփական սխալներիս վրա: Այսօր գործարարներին օգնում է Հայ գործարարների միջազգային համաժողովը:

– Քանի որ խոսեցինք Հայ գործարարների համաժողովի մասին, որի վարչության անդամներից եք դուք, ապա մի քանի խոսքով ասեցեք, թե ի՞նչ է արված այդ կազմակերպության կողմից իր գոյության այս մեկուկես տարվա ընթացքում:

– Չնայած այսօր Հայաստանի պայմաններն անբարենպաստ են արտասահմանյան բիզնեսի համար, մեր կազմակերպությունը Հայաստանում ներդրումներ անելու քարոզչություն է տանում արտասահմանում եւ այս առումով մենք գործարարներս մեզ համարում ենք Հայաստանի «շրջիկ պատվավոր դեսպաններ»: Շուտով լույս կտեսնի «Ինչպես բիզնես անել Հայաստանում» գրքույկը, այդ գործում մեզ օգնում է Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանը, պիտի նկարահանենք նաեւ նմանատիպ մի տեսաֆիլմ եւ տարածենք աշխարհով մեկ: Պիտի ջանանք ապահովել հայաստանյան ապրանքների մասնակցությունը արտասահմանյան խոշորագույն ցուցահանդես-վաճառքներում: Ի դեպ հայտնեմ, որ վերջերս Մարսելում կայացած միջազգային ամենամյա ցուցահանդեսում Հայ գործարարների համաժողովի եւ տեղի հայ համայնքի ջանքերի շնորհիվ պաշտոնապես մեկ օրը նվիրվեց Հայաստանին եւ ծածանվեց եռագույնը: Նման միջոցառումները կօգնեն շուկա նախապատրաստել հայաստանյան ապրանքների համար:

– Հնդկահայ գաղութը մեր ամենահին համայնքներից է, սակայն Հայաստանում քիչ բան է հայտնի նրա մասին: Ի՞նչ է իրենից այսօր ներկայացնում այն:

– Անցյալում հնդկահայ գաղութը իր մեջ ընդգրկել է 2500–3000 մարդ, որոնք բոլորն էլ հարուստ եւ ազդեցիկ են եղել, սակայն պատմական վայրիվերումների հետեւանքով այսօր Հնդկաստանում ապրում են մոտ 100 ընտանիք, գրեթե բոլորն էլ Կալկաթայում: Կալկաթայում դարեր ի վեր գործել է ճեմարան: Ճեմարանի աշակերտներն են եղել նշանավոր հայեր, ինչպիսին է, օրինակ, հայազգի Փոլ Չարթըրը՝ Հոնգկոնգի դրամատան հիմնադիրներից մեկը (ինչի համար Անգլիայի թագուհին նրան շնորհեց սըրի կոչում): Նա մի գումար է ժառանգել այդ ճեմարանին: Ասեմ, որ այդ գումարը, ինչպես եւ որեւէ այլ գույքային եւ դրամական միջոցներ, ըստ Հնդկաստանի գործող օրենքների, արգելվում է երկրից դուրս հանել: Ինչպես վերը նշեցի, դպրոցը փաստորեն չէր գործում, երբ հայ համայնքի վարչությունն իմ առաջարկով որոշեց կտակված գումարների միջոցներով վերաբացել այն: Ուրախությամբ բոլորիս պիտի ասեմ, որ ըստ Հայաստանի լուսավորության նախարարության հետ պայմանավորվածության, մի քանի շաբաթ առաջ Կալկաթայի ճեմարանում ուսանելու մեկնեց հայաստանցի երեխաների (8–12 տարեկան) 25 հոգուց բաղկացած առաջին խումբը:

Հետաքրքրական է նշել, որ բոլոր առարկաները, այդ թվում եւ գրաբարը պիտի դասավանդեն հնդիկ ուսուցիչները, եւ միայն հայոց պատմությունը պիտի դասավանդի հայաստանցի ուսուցիչը: Մտադիր ենք ճեմարանի աշակերտների թիվը հասցնել 250-ի:

Հայ գաղութը պարտավորվել է գնել մի շենք Դելիում Հայաստանի Հանրապետության դեսպանատան համար: Մենք պատրաստ ենք նաեւ գնել մի այլ շենք Երեւանում Հայաստանում Հնդկաստանի դեսպանատանը տրամադրելու համար: Հուսով ենք, որ մեր այդ քայլը կնպաստի մեր երկու երկրներում դեսպանատների շուտափույթ բացմանը: Հնդկաստանը Չմիացած երկրների առաջատարն է, մեծ քաղաքական կշիռ ունի աշխարհում, տնտեսական առումով էլ նրա փորձը կարող է ուսանելի լինել՝ Հնդկաստանը կարողանում է իր սեփական գյուղատնտեսական արտադրանքով պահել 900 մլն մարդ:

Այսօր, երբ գաղութի բնակչության մեծամասնությունը տարեց մարդիկ են կազմում, հայ աշակերտների ներկայությունը զգալիորեն կաշխուժացնի հնդկահայ համայնքը, Հնդկաստան կգան մշակութային խմբեր Հայաստանից եւ արդեն հնդիկ ժողովուրդն ավելի մոտիկից կճանաչի հայ մշակույթը:

Հայաստանի երեխաներն էլ կսովորեն օտար լեզուներ, ձեռք կբերեն միջազգային կապեր եւ հայրենիք վերադառնալուց հետո բավականին օգտակար կլինեն հայ ժողովրդին: Կարծում եմ, որ հնդկահայ գաղութի այս նախաձեռնությունը կարող է լավ օրինակ ծառայել մեր մյուս, շատ ավելի հայաշատ գաղութների համար:

ՀԳ-ի փոխարեն: Նյութը թերի կլիներ, եթե չավելացնեինք, որ պրն. Սեֆերյանն իր հաշվին Հայաստան հրավիրեց հնդիկ ինժեներ Գոբինդ Սարան Սինգհին, որն առաջարկեց Մյասնիկյանի անվան կահույքի միավորումում ներդնել բազմոցների պատրաստման նոր, էժան տեխնոլոգիա: Հնդիկ մասնագետի տպավորությունները շատ դրական էին, նա հայ կահույքագործների մի պատվիրակություն հրավիրեց Հնդկաստան եւ առաջարկեց Հնդկաստանում բացել հնդկա-հայկական հիվանդանոց՝ հայաստանցի բժիշկների մասնակցությամբ:

Հարցազրույցը վարեց
ԱՐՏԱՎԱԶԴ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Էներգետիկա

ՃԱՊՈՆԻԱՅԻ ՄԻՋՈՒԿԱՅԻՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ծագող արեւի երկիրն այլեւս չի թաքցնում աշխարհում միջուկային էներգետիկայի առաջատար դառնալու իր հավակնությունը

Մեկուկես տոննա պլուտոնիումով բեռնված ճապոնական «Ակացուկի Մարու» նավն օրեր հեռացավ Ֆրանսիայի ափերից, ուղղություն վերցնելով դեպի Ճապոնիայի Յոկոհամա քաղաքը: Դա սկիզբն է մի ամբողջ շարք նավարկությունների, որոնց շնորհիվ Եվրոպայից հայրենիք կվերադարձվի 42 տոննա պլուտոնիում: Ճապոնիան ինչո՞ւ է ձգտում անպայման վերստանալ այդ նյութը, որը սարսռեցնում է բնապաշտպաններին: Բանն այն է, որ նա քաղաքացիական միջուկային էներգետիկայի գծով լուրջ հավակնություններ ունի, որոնք առաջին անգամ խոստովանեց ս.թ. հոկտեմբերի 23-ին, այդ թեմային առնչվող Սպիտակ գրքի հրատարակման ժամանակ: Ի՞նչ է ասված այդ գրքում. որ Ճապոնիան ձգտում է միջուկային էներգիայի բնագավառում դառնալ համաշխարհային առաջատար, որ նա մեծ հույսեր է կապում պլուտոնիում այրող ռեակտորների ցանցի հետ, որոնք մյուս երկրներում սառեցված են կամ չեն օգտագործվում:

Հսկայական չափերով կախված լինելով նավթի ներմուծումներից, Ճապոնիան, Ֆրանսիայի նման, ուզում էր ապահովել իր էներգետիկ անկախությունը, քայլ առ քայլ գործի դնելով միջուկային իր ծրագիրը: Այսօր երկրում գործում է 41 ռեակտոր եւ 11-ն էլ կառուցվում է: 2010 թվականին ճապոնական կղզիներում գործելու է 80 ռեակտոր: Տարիների ընթացքում ճապոնացիներն արեւմտքցիների լավ վարձատրված օգնության շնորհիվ աստիճանաբար զարգացրել են միջուկային վառելիքի ամբողջ շրջափուլը, կառուցելով հանքահարստացման երկու գործարան, վառելիքի պատրաստման ու վերամշակման գործարաններ, ռեակտորներ: Միաժամանակ ճապոնացիներն արտադրում են ուրան-պլուտոնիումային այսպես կոչված «մոքս» վառելիքը, որն արդեն 2010 թվականին սնելու է իրենց ատոմակայաններից 12-ը: Եթե ներկայումս ատոմակայանները տալիս են երկրում արտադրվող ամբողջ էլեկտրաէներգիայի 27 տոկոսը, ապա 2010 թվականին այդ ցուցանիշը պետք է հասցվի 43 տոկոսի: Ճապոնիան արդեն խոստովանել է, որ ինքը մտադիր է մինչեւ 2030 թվականն ունենալ ցանցին միացված առնվազն երկու գերհզոր ռեակտոր: Երկրի էներգետիկայի ինը ընկերությունները եռանդագին պաշտպանում են այդ ծրագիրը: Եւ զարմանալի չէ, որ ճապոնացիները ձգտում են ամեն գնով վերստանալ իրենց պլուտոնիումը: Եւ դարձյալ զարմանալի չէ, որ նրանք շահագրգռված չեն աշխարհում միջուկային թափոնների վերամշակման (որի շնորհիվ ստացվում է պլուտոնիում) սառեցմամբ, որը պահանջում են բնապաշտպանները եւ Ատոմային էներգիայի միջազգային գործակալության ղեկավարներից մեկը: Մանավանդ, որ այդ թույնը, որն անհրաժեշտ է ատոմային ռումբի արտադրության մեջ, Ճապոնիային քաղաքական զգալի կշիռ է տալիս այն պահին, երբ երկիրն ուզում է հարել ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդին:

Արդ, երեսուն տարի Ճապոնիան պատրաստվել է այսօրվա էներգետիկ դժվարություններին եւ իր գիտական ներուժը կարող է վաճառքի հանել միջազգային շուկաներում: *«Ակնհայտ է, որ ճապոնացիները հիմա աչք են տնկել ամբողջ ասիական գոտու, մասնավորապես Կորեայի, Տայվանի վրա: Նրանց ներկայությունը շատ է զգացվում նաեւ Չինաստանում»*, մեկնաբանում է մասնագետներից մեկը: Ավելին, երկրի երեք խոշոր ընկերություններ՝ Միցուբիշին, Հիտաչին եւ Թոշիբան արդեն հայացքները հառում են Արեւմուտքին: Այսպես, ս.թ. մարտին Միցուբիշին ստացավ Եվրոպայում իր առաջին պատվերը՝ փոխել Թիհանգեի (Բելգիա) ատոմակայանի շոգեգեներատորները: Արեւմուտքի միջուկային լոբբիները կդիմանա՞ն արդյոք: Անկասկած, Ճապոնիան դարավերջին միջուկային բնագավառում վերախաղարկելու է այն սցենարը, որն ինքն աշխարհում արդեն խաղարկել է էլեկտրոնիկայի եւ ավտոմոբիլաշինության բնագավառներում:

«L'Express», 18 նոյեմբեր 1992

Լուրերի Հոսք

Շուշկեւիչը միջուկային զինաթափման խնդիրը կապում է Ռուսաստանի միջուկային ուժերի հետ

Բելառուսի համար միջուկային զինաթափման խնդիրը կապված է «մեր տարածքից Ռուսաստանի իրավասության տակ գտնվող ստրատեգիական միջուկային սպառազինությունների դուրսբերման խնդրի հետ»: Այդ մասին նոյեմբերի 24-ին լրագրողներին հայտարարեց Բելառուսի Գերագույն խորհրդի նախագահ Ստանիսլավ Շուշկեւիչը: Նրա խոսքերով, հենց այդ խնդիրն էր քննարկվում ամերիկացի սենատորներ Սեմ Նաննի եւ Ռիչարդ Լուգարի հետ նույն օրը Մինսկում կայացած հանդիպման ժամանակ: Ս. Շուշկեւիչը նշեց, որ Բելառուսի տարածքից Ռուսաստանի զորքերի դուրսբերման գործընթացը անհրաժեշտ է իրականացնել «հաշվի առնելով Գերմանիայից եւ Լեհաստանից նախկին խորհրդային զորախմբերի դուրսբերման փորձը, որը զերծ չէր սխալներից»: Նա հույս հայտնեց, որ «Միացյալ Նահանգների եւ Եվրոպայի օգնությամբ Բելառուսը կխուսափի այդ սխալներից»: Բելառուսի խորհրդարանի նախագահի խոսքերով, հիմնականում «անհրաժեշտ է պայմաններ ստեղծել ստրատեգիական նշանակության զորքերի դուրսբերման համար, տեղաբաշխել զինծառայողներին նոր վայրերում»:

Թուրքմենստան–Չինաստան գազամուղի պայմանավորվածություն

Թուրքմենստանը եւ Չինաստանը պայմանավորվեցին կապիտալ ներդրումների խրախուսման եւ փոխադարձ պաշտպանության, մշակույթի, զբոսաշրջիկության եւ առողջապահության ոլորտներում համագործակցության մասին: Համապատասխան պայմանագրեր են կնքվել Չինաստան Թուրքմենստանի նախագահ Սափարմուրադ Նիյազովի կատարած այցելության ընթացքում, որն ավարտվեց նոյեմբերի 23-ին: Նախագահի մամուլի ծառայությունում «ԻՖ»-ին հաղորդեցին նաեւ, որ Չինաստանը Թուրքմենստանին կտրամադրի 45 միլիոն յուանի արտոնյալ վարկ, սակայն չճշտեցին պայմաններն ու նպատակները: Պեկինում կայացած բանակցությունների ժամանակ Ս. Նիյազովն առաջարկեց Թուրքմենստանից (Աֆղանստանի եւ Պակիստանի տարածքով) Չինաստան գազատար կառուցելու գաղափարը: Ինչպես հաղորդեցին մամուլի ծառայությունում, չինական կողմը մեծ հետաքրքրությամբ ընդունեց այդ առաջարկը: Նախատեսվում է, որ մինչեւ այս տարվա վերջը Չինաստանից կժամանի մասնագետների մի խումբ նախագծի վրա աշխատելու համար:

Չինաստանը կլուծի Ուզբեկստանի թղթի պակասի խնդիրը

Չինաստանը Ուզբեկստանում կկառուցի թղթի արտադրության գործարան, որը կօգտագործի ամեն տարի մինչեւ 500 հազար տոննա կուտակվող բրնձի արտադրության թափոնները: Գործարանի կառուցման մասին ավելի վաղ ձեռք բերված պայմանավորվածությունը հաստատվեց Ուզբեկստանի վարչապետ Աբդուլհաշիմ Մութալովի եւ Չինաստանի Սինցզյան-Ույգուրի ինքնավար շրջանի թղթի գործարանների մասնագետների միջեւ նոյեմբերի 24-ին Ուզբեկստանի մայրաքաղաքում տեղի ունեցած հանդիպման ժամանակ: Գործարանը կկառուցվի Սիրդարյա քաղաքի մատույցներում, բրնձի դաշտերի կողքին: Ներկա պահին Ուզբեկստանը գործնականում թղթի ամբողջ ծավալը ներմուծում է Ռուսաստանից: Թղթի արտադրության զարգացման ծրագիրը նախատեսում է գործարանների շինարարություն բրնձի ցանքերի տարբեր գոտիներում, որոնցից ամեն մեկը տարեկան կարտադրի մինչեւ 5 հազար տոննա թուղթ եւ 3 հազար տոննա ստվարաթուղթ: Չինական կողմը երաշխավորում է արտադրության բնապահպանական մաքրությունը: ■

Միջին Արեւելք

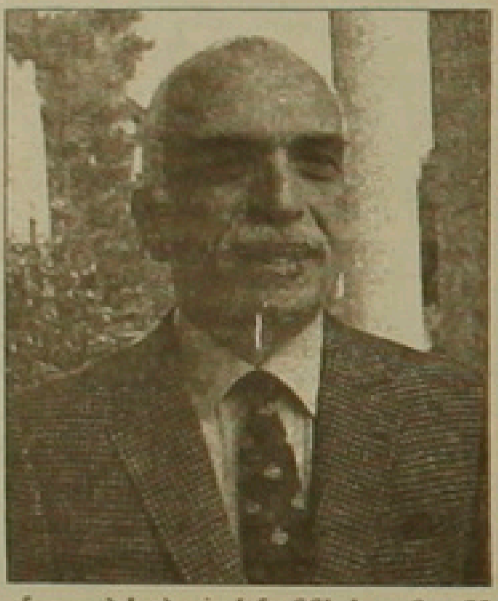

Հուսեյն թագավորն զգուշացնում է արմատականներին

Նոյեմբերի 22-ին Հորդանանի Հուսեյն թագավորը կարեւոր ճառ արտասանեց իր ժողովրդի առաջ, մի կողմից զգուշացնելով իսլամ արմատականներին, մյուս կողմից անջրպետելով իր եւ Սադդամ Հուսեյնի հարաբերությունները: «Նյու Յորք Թայմզ» թերթի նոյեմբերի 23-ի համարում Յուսեֆ Իբրահիմն այդ մասին մեկնաբանություն է տվել Ամմանից:

Հուսեյն թագավորը, որ վերջերս իր արտաքին քաղաքականության մեջ զգալի փոփոխություն էր կատարել իր կառավարությունը հեռացնելով Իրաքից, այսօր նոր ճակատ բացեց՝ խստորեն նախազգուշացնելով իսլամ արմատականներին:

Վեհապետը վերջիններիս ամբաստանեց իրանյան եւ սուդանական իշխանությունների հետ համագործակցելով խափանարար աշխատանքով իշխանության տիրանալու ձգտման մեջ:

«Ուզում եմ վերահաստատել մեր վճռականությունը դեմ կանգնելու այդ տարրերին, որոնք ձգտում են խաթարել մեր երկրի դիմագիծը եւ մեզ վերադարձնել անցյալին», ասաց նա ժողովրդին ուղղված ճառում: *«Եւ երբ նրանք, այդ տարրերը, փայլ կատարեն անցնելու իրենց համար գծված սահմաններից, նրանք ստիպված կլինեն դիմագրավելու այն ամենին, որ անհրաժեշտ է պաշտպանելու համար ժողովրդավարությունը եւ նրանց հետ մղելու իրենց համար նախասահմանված շրջանակների մեջ»:* Նրա այս խոսքերը մասնավորապես ուղղված էին այն արմատականներին, որոնք բռնություն եւ շանտաժ են ի գործ դնում իրենց նպատակներին հասնելու համար:

Իրանին եւ Սուդանին ակնարկելով, բայց նաեւ Սաուդյան Արաբիայի եւ Քուվեյթի նման իր ոչ համակրելի հակառակորդներին, թագավորն ասաց, թե Հորդանանը ընդդիմանալու է բոլոր կարգի միջամտություններին, *«ինչ ձողի կամ պաստառակի տակ էլ որ լինեն դրանք, (արաբ) ազգի, Պաղեստինի, արդարության թե մարդու իրավունքների անվան տակ»:*

Նա վերահաստատեց Իսրայելի հետ խաղաղության խոսակցությունների մեջ մտնելու իր ցանկությունը, այդ կապակցությամբ իր արտաքին ընդդիմախոսներին մեղադրելով «քաղաքական եւ ընկերային հետամնացության մեջ»:

Անկասկած դա ակնարկ էր ուղղված Սաուդյան Արաբիայի եւ ավանդապաշտ այլ հասարակարգերի, ինչպես Քուվեյթի եւ Կատարի դեմ: Նա անդրադարձավ նաեւ սոցիալական հարցերի, որոնք արաբներին հաճախ են առնչում Ծոցի արեւմտամետ երկրների ու Եգիպտոսի հետ. *«կյանքի ցածր մակարդակ, ժողովրդի ընտիր եւ հասարակ խավերի միջեւ անջրպետ, մշակութային տագնապներ, ազգապաշտություն, ցեղային կամ աշխարհական հոգեբանություն եւ ուրիշներից կախվածություն»:*

Սաուդյան Արաբիայի դեմ հրապարակային այս ամբաստանությունները հաջորդում են խորհրդապահական բնույթի այն շփումներին, որոնց ընթացքում Հուսեյն թագավորը վերջերս հարց էր տվել, որ եթե ինքը Մեքքա այցելելու լինի, հանդիպելո՞ւ է արդյոք Սաուդյան Արաբիայի Ֆահդ թագավորին՝ հալեցնելու համար իրենց երկու երկրների միջեւ գոյություն ունեցող սառույցը:

Այդ ճառն առաջինն էր, ուր թագավորը հորդանանցիներին բացահայտ ասում էր այն մասին, թե ինքը կողմնակից է Իրաքում բազմակարծության եւ ռամկավարության հաստատմանը, ըստ էության կոչ անելով վերջ տալ Սադդամ Հուսեյնի բռնատիրությանը: ■

Ռուսաստան

Վ. Ժիրինովսկի. Ռուսաստանի գերտերության կարգավիճակը վերացվում է

«Այժմ աշխարհում իրականացվում է Ռուսաստանի կոմունիստական վարչակարգի փլուզման ամերիկա-իսրայելական մեկնակետը եւ միաժամանակ վերացվում է Ռուսաստանի գերտերության կարգավիճակը», «ԻՖ»-ի թղթակցի հետ զրույցի ժամանակ հայտարարեց Ռուսաստանի լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցության ղեկավար Վլադիմիր Ժիրինովսկին:

Նա կարծում է, որ Ռուսաստանի այսօրվա ղեկավարությունն *«ինքնակամ հեռանում է Բալկաններից, մոռանալով ռուսների եւ սերբերի ավանդական բարեկամության մասին: Հարավսլավիայի փլուզումը*, նրա խոսքերով, *առաջին հերթին ձեռնտու է Գերմանիային, որը սլավոնների հաշվին ուզում է դուրս գալ դեպի Ադրիատիկ ծով»:*

Ժիրինովսկին համոզված է, որ հարավային ուղղությամբ Ռուսաստանի արտաքին քաղաքականությունը պետք է ուղղված լինի Հնդկական օվկիանոս դուրս գալուն: Աֆղանստանը, Իրանն ու Թուրքիան այդ դեպքում «կչեզոքացվեն», ինչը նրա կարծիքով, *«ծափահարություններով կընդունի Եվրոպան»:* Նրա խոսքերով, *«Ռուսաստանը եւ Գերմանիան դատապարտված են համագործակցելու»: «Ռուսաստանի համար լավ դաշնակից կլինի Ֆրանսիան, իսկ Բրիտանիան՝ երբեք»:*

Իր հերթին Ռուսաստանի ԱԳՆ լրատվության եւ մամուլի դեպարտամենտի տնօրեն Սերգեյ Յաստրժեմսկին, մեկնաբանելով Ս. Բաբուրինի եւ Վ. Ժիրինովսկու գլխավորությամբ Ռուսաստանի ԳԽ պատգամավորների խմբի այցը Բաղդադ հայտարարեց, թե Ռուսաստանի ապակառուցողական ուժերը փորձում են Իրաքի իշխանությունների հետ կապեր հաստատել: Նա նշեց, որ Ժիրինովսկու այդ ճամփորդությունը չի կարող ազդել Իրաքի նկատմամբ Ռուսաստանի վարած քաղաքականության վրա, թե Ժիրինովսկու *«գործողություններն իրենց հիմքում ապակառուցողական են»*, իսկ *«Իրաքի հետ բազմակողմանի կապեր կարող են հաստատվել, երբ նա ամբողջովին կատարի ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի բանաձեւերը»:* ■

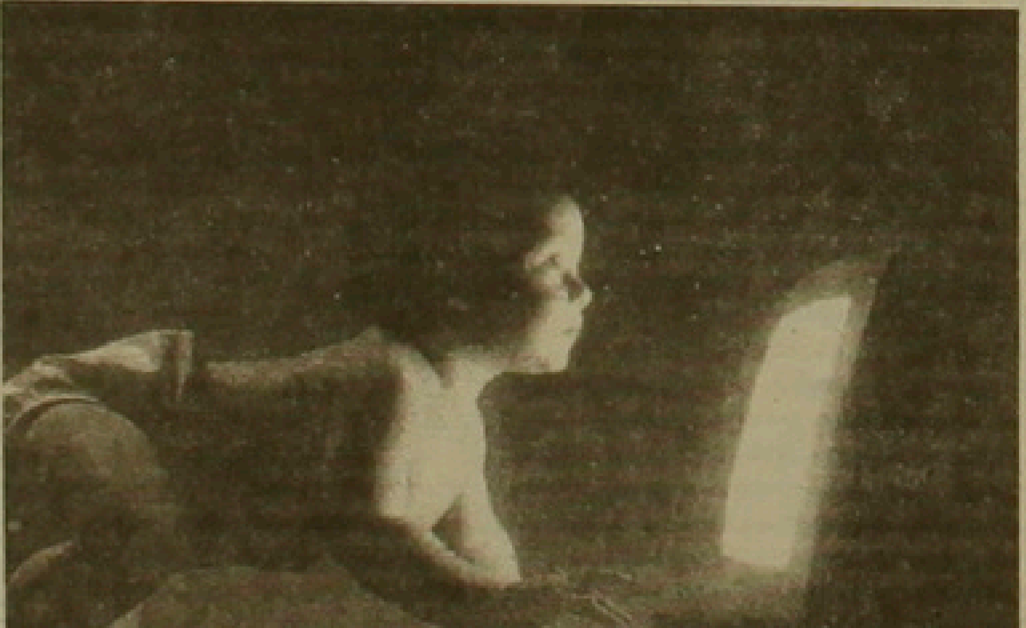

Ազգ
«Ազգ» թերթի համակարգչային ծառայությունը կատարում է Apple® Macintosh®
Համակարգիչների տեխնիկական ողջ սպասարկում եւ ուսուցում, գովազդների, խորհրդանիշների, ֆիրմային նշանների, հրավիրատոմսերի, տարբեր տեսակի ազդագրերի եւ ընդհանրապես համակարգչային ձեւավորման պատվերներ, գունավոր նկարների եւ ձեւավորումների գունաբաժանում ժապավենի վրա 1200 եւ 2400 dpi խտությամբ: Դիմելով մեզ, դուք կարող եք ձեռք բերել հայերենի ավտոմատ տողադարձիչ:
Դրանք կկատարվեն ձեր երեւակայածից բարձր մակարդակով:
Հասցեն. Երեւան, Հանրապետության 47, «Ազգ» թերթ, ☎ 58-18-41, 56-28-63

digitised by A.R.A.R.@

[illegible]

Վրաստանում ստեղծվում է լրատվահրատարակչական կորպորացիա

Վրաստանի խորհրդարանի ղեկավար Էդուարդ Շեւարդնաձեի կարգադրությամբ վրացական «Սաքինֆորմ» լրատվական գործակալության եւ «Սամշոբլո» լրագրային-ամսագրային հրատարակչության հիմքի վրա ստեղծվել է լրատվական-հրատարակչական կորպորացիա: Գլխավոր տնօրեն է նշանակվել Վ. Աբաշիձեն, որն ավելի վաղ Մոսկվայում Վրաստանի ներկայացուցչության մամուլի քարտուղարն էր: Ինչպես նշվում է կարգադրության մեջ, այդ քայլը նպատակ ունի ապահովել Վրաստանի ներքին եւ արտաքին քաղաքականության մասին լրատվությունը, միաժամանակ միջազգային լրատվական տարածքին, համագործակցություն հաստատել օտարերկրյա լրատվական հրատարակչական ծառայությունների հետ:

Մինչեւ 2010 թ. գազի արդյունահանումը կհասնի 1200 միլիարդ խմ

Ռուսաստանի երկրաբանության կոմիտեի փորձագետների գնահատականներով մինչեւ 2000 թ. գազի արդյունահանումն ԱՊՀ երկրներում կհասնի մինչեւ 1050 միլիարդ խորանարդ մետրի, իսկ մինչեւ 2010 թ. կհասնի 1200 միլիարդի: Դրանից Ռուսաստանում կարդյունահանվի համապատասխանաբար 897 եւ 1044 միլիարդ խմ: 1991 թ. ԱՊՀ-ում արդյունահանվել է 810, իսկ Ռուսաստանում 652 միլիարդ խմ գազ: Մասնագետների հաշվարկներով եվրոպական երկրներում զգալիորեն կաճի գազի պահանջարկը. 1991 թ. 350 միլիարդից 2010 թ. այն կհասնի մինչեւ 520 միլիարդի: Այդ կապակցությամբ սպասվում է, որ օտարերկրյա ընկերություններն էլ ավելի կակտիվանան եւ պատրաստ կլինեն ներգրավել գազի արդյունահանման հետ կապված նախագծերն ԱՊՀ տարածքում:

Ռուսաստանը հսկողություն է սահմանում արտահանվող կենսաբանական նյութերի վրա

Ռուսաստանի կառավարությունը հաստատեց կենսաբանական նյութերի արտահանումը վերահսկելու կարգի մասին դրույթը: Այդ նյութերը կարող են օգտագործվել մանրէական (կենսաբանական) եւ թունավորիչ զենքի ստեղծման համար: Փաստաթղթի համաձայն, նախատեսվում է նախապատրաստել կենսաբանական արտադրանքի այս կամ այլ տեսակի արտահանման հնարավորության մասին հատուկ եզրակացություն՝ այն թույլատրելու եւ նրա մասին պաշտոնապես հայտարարելու համար: Ըստ Նախարարների կաբինետի մամուլի կենտրոնի հաղորդագրության, կենսաբանական նյութերը չեն արտահանվի այն դեպքերում, երբ խախտում են մանրէական զենքի մշակումը, արտադրությունը եւ կուտակումն արգելելու մասին համաձայնագիրը եւ հեղձուցիչ, թունավոր եւ այլ գազերն ու մանրէական միջոցները ռազմական նպատակներով օգտագործումն արգելող Ժնեւի արձանագրությունը: Ռուսաստանում գտնվող տնտեսական գործունեության բոլոր սուբյեկտները պարտավոր են թույլտվություն ստանալ կենսաբանական նյութերն արտահանելու համար: Այդպիսի միանվագ իրավունք է տրվում արտաքին տնտեսական կապերի նախարարության կողմից:

Ռուսաստանում Մոլդովայի դեսպանը կստանա «համակցված» աշխատավարձ

Մոսկվայում Մոլդովայի մշտական ներկայացուցչությունը դեսպանության վերափոխելուց եւ դեսպանորդի նոր կարգավիճակ հաստատելուց հետո Ռուսաստանում Մոլդովայի դեսպանը կստանա 16 հազար ռուբլի եւ 180 դոլլար: Այդ մասին նոյեմբերի 24-ին հաղորդեց Քիշնեւի «Լոգոս պրես» բյուրոն: Ռուբլիով եւ վալյուտայով «համակցված» աշխատավարձ կստանան նաեւ այլ դիվանագետներ, ընդհուպ մինչեւ 3-րդ քարտուղարը:

Աստղացույց

ՉԵ՞ՇՏ Է ԱՐԴՅՈՔ ՀԱՅ ԼԻՆԵԼԸ

Հայ աստղագուշակի տեսակետը

Աստղագուշակությունը վերջին տարիներին հետաքրքրություն, բերբերի, այնուհետեւ առանձին գրերի միջոցով մտավ մեր առօրյան: Բնակչության մոտ հետաքրքրությունն ավելի էր աճում, երբ տեղեկանում էին, թե աստղագուշակությամբ լրջորեն են զբաղվել Պլատոնը, Պյութագորասը, Արիստոտելը, Հիպոկրատը, Կոպեռնիկոսը... Զարմանում էին, որ ԱՄՆ-ում, Գերմանիայում, Ֆրանսիայում եւ ուրիշ շատ երկրներում այդ գիտությունն ուսումնասիրող հատուկ ինստիտուտներ են գործում, իսկ որոշ բուհերում այդ առարկան պարտադիր ուսուցման ծրագրերի մեջ է մտնում:

Աստիճանաբար, հիմնականում ծանոթանալով ճկարագրական գրականությանը, մեծ մասն անտարբեր կեցվածք բռնեց: Քչերը միայն գիտության կողմից առայժմ չբացահայտված բազմաթիվ երեւույթների պատասխանները գտնելու եւ հայկական աստղագուշակությունը ստեղծելու նպատակով որոշեցին խորանալ խորհրդավոր նշանների ու թվերի «կախարդական» աշխարհում եւ 1991 թ. փետրվարին Երեւանում ստեղծեցին «Աստղ» աստղագուշակության կենտրոնը:

Առայժմ քիչ ժամանակ է անցել, որպեսզի հնարավոր լինի իրական գնահատական տալ նրանց գործերին եւ ընդհանրապես աստղագուշակության լուրջ երեւույթ լինելու հանգամանքին: Մանավանդ որ ֆինանսական դժվարությունները բավականին դժվարացնում են «Աստղ»-ի անդամների գործունեությունը: Այնուամենայնիվ, հայ աստղագուշակներին դիմողների թիվն աճել է եւ ներքաշման անհրաժեշտություն է առաջացել:

«Աստղ»-ականները, խորացնելով իրենց գիտելիքները, համարձակվում են նաեւ քաղաքական կանխագուշակություններ կատարել:

Այդ բնագավառում կատարած, մեր կարծիքով հետաքրքիր փորձերից մեկն էլ ներկայացնում ենք ձեր ուշադրությանը, անշուշտ միշտ չմոռանալով այն որպես վերջնական ճշմարտություն ներկայացնել:

Ազգի ճակատագրի եւ մարդու ճակատագրի հասկացությունների միջեւ էական տարբերություններ կան: Ազգը մեր հայեցակետից հնարավորությունների ուրույն դաշտ է, որի մեջ է ընկնում մարդկային էությունը մոլորակների զարգացման տարբեր ժամանակահատվածներում: Ազգի արմատները մարդուն են փոխանցվում մոր միջոցով, ինչը ենթագիտակցական ծրագրերի է վերածվում մինչեւ յոթից ութ տարեկան հասակը: Այդ տարիքում են ձեւավորվում հարազատ տուն, հայրենիք, մայրենի լեզու հասկացությունները, որոնք մնացած ողջ կյանքում դժվար է լինում փոխել: Ազգային էությունն անդայման իր կնիքն է դնում մարդու բնավորության վրա: Կարեւոր է հասկանալ, որ առհնէ Հայաստանում Խոյի համաստեղության տակ ծնվածը նման չի լինի Ռուսաստանում կամ Գերմանիայում այդ նույն ժամանակահատվածում լույս աշխարհ եկածներին: Հայաստանում իրենց լավ կզգան միայն «Այծեղջյուրները», քանզի այն մեր հանրապետությունը խորհրդանշող կենդանակերպն է եւ դրանում մենք համոզված ենք: Զարմանալի չէ, որ վճռական անցումային ժամանակներում Հայաստանի նախագահ դարձավ Այծեղջյուրի ներկայացուցիչը (Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը ծնվել է հունվարի 9-ին): Մեր կողմից ազգային հորոսկոպի կազմման աշխատանքները նոր են սկսվել, բայց նրանում Արեւի նշանի գոյությունն արդեն հաստատվել է: Եւ հաշվի առնելով այդ կարեւոր գործոնը, կարելի է դատել ազգի խնդիրների, ճակատագրի եւ բնավորության մասին:

Արեւի Այծեղջյուրում գտնվելն առաջին հերթին բնութագրում է տարածքի արտաքին պայմանները՝ քարքարոտ, չորային, լեռնաշատ, ցուրտ եւ հակադրական:

Իսկ ժողովուրդն անհատականացման, իրեն իր մեջ ամփոփվելու, ավանդույթներին հետեւելու, անցյալին հայացք գցելու հակումներ ունի, ինչը չի խանգարում երբեմն դեպի ազատություն եւ ինքնահաստատում հեղափոխական թռիչքներ կատարել:

Որպես հողի նշանի բարձրագույն զարգացման խորհրդանիշ Այծեղջյուրը խորհրդանշում է բյուրեղը: Նշանին հատուկ է գաղափարների գործնական ներդնումը, կոնկրետ արդյունքների հասնելու ցանկությունը: Կայուն է գիտակցության կերտում, ճշտապահ է, զգույշ, պահպանողական, սակայն ձգտում է զարգացնել համակարգը: Կարեւորում է ոչ միայն գործունեության ձեւերը, այլեւ դեպի այն տանող գաղափարների առկայությունը:

Այծեղջյուրի կարմային (ճակատագրի) խնդիրն ամենից բարդն է՝ նյութական եւ հոգեւոր աշխարհների հասման վայրում ստեղծել կենսունակ ծրագրեր: Նա կենդանակերպի ամենազրկված նշանն է՝ չունի էներգիայի անմիջական աղբյուր (կրակ) եւ խորը զգացմունքներ (ջուր): Այն այդ երկուսի բացակայությունը փոխարինում է երկարատեւ նպատակով, որին կարող է գնալ միայն փորձի եւ սխալների մեթոդների կիրառման միջոցով եւ շատ երկար: Եւ ոչ ոք բացի Այծեղջյուրից չի կարող հասկանալ այդ նպատակը: Այս նշանն ամենից զարգացում պահանջողն է եւ այդ պատճառով էլ միանգամից չի հասկանում իր առջեւ ծառացած խնդիրը: Տարօրինակ չէ, որ կյանքում լուրջ է եւ ինքնամփոփ:

Սակայն Սատուրնի ղեկավարումը գործի զարգացման դեպքում իմաստություն եւ համբերություն է տալիս, ինչն անհրաժեշտ է ցանկացած ոչ հեշտ խնդիրների լուծման համար: Զրկանքները, դժվարությունները տարվում են մնացածների համար անտանելի ներքին ուժի հաշվին: Սատուրնը նաեւ հետեւում է, որպեսզի նրա իսկ զարգացման համար Այծեղջյուրի ճանապարհին առաջանան տարբեր արգելքներ, սահմանափակումներ, որոնց հաղթահարումով է միայն հնարավոր հասնել նպատակին:

Այսպիսով, աստղագուշակության մեր առայժմ մոտավոր մոդելի համաձայն հայերը խորհրդանշում են զարգացման ամենից բարդ խնդիրներից մեկը՝ կյանքի կոչել հսկայական, անմշակ եւ աններդաշնակ ծրագրեր, որոնց դեռ չի հասել մարդկությունը:

Բարդությունը նաեւ այն է, որ մենք հեռատեսորեն եւ համառորեն կարող ենք իրականացնել աղավաղված նպատակներ եւ բավականին ուշ հասկանալ դա: Վտանգավոր է նաեւ, որ արգելքները հաճախ կարող ենք ընդունել ոչ թե որպես կեղծ ուղու նշաններ, այլ կյանքի բնական, արդեն սովորական դարձած դժվարություններ: Այս դեպքերում է, որ առաջանում են ընդհանուր տխրություն, ինքնամփոփություն, չեն բավականացնում հայացքների ֆանտազիան, ճկունությունը, լայնախոհությունը եւ ընդհանուր կանխազգացողությունը:

Մեր աշխարհընկալումը կենդանակերպում ամենից ծանրն է՝ անընդհատ թվում է, թե շրջապատված ենք թշնամիներով, հետեւաբար զգացմունքային հաղորդակցումները բավականին դժվար են տացվում: Ավելի հեշտ են ստացվում գործնական շփումները:

Աստղագուշակի նախախնամությունը հետեւյալն է. հաջողությունը կգա, երբ գնանք ճանապարհով, այսինքն երբ հեռատեսորեն հրաժարվենք ցածր եսից եւ ընդլայնենք գիտակցությունն ու ինքնազոհ աշխատանքը, ինչն էներգիայի եւ հոգեւոր աճի միակ աղբյուրն է: Սրանով կարելի է բացատրել նաեւ, թե ինչու հայերը հայրենիքից հեռանալով նոր տեղերում հաջողության եւ լավ արդյունքների են հասնում:

Նրանց մեջ արմատավորված ազգային որակները, որոնց մասին մենք հիշատակեցինք՝ համառությունը, աշխատասիրությունը, կարգապահությունը, իմաստությունը, ժամանակավոր դժվարությունները տոկունությամբ տանելը, չհանձնվելու եւ նպատակները չփոխելու հատկությունները ավելի ազատ պայմաններում ապշեցուցիչ արդյունքների են հանգեցնում:

Ազգի հորոսկոպը, նրա ճակատագիրը մեզանից յուրաքանչյուրից բարձր է կանգնած: Այդ պատճառով էլ չի կարող անձնական ճակատագիր եւ բարեկեցություն լինել, երբ յուրաքանչյուրը չներծծվի ազգին պատկանելու զգացմունքներով:

Աստղագուշակության օրենքներից մեկը հաստատում է, մարդն ինքը փոխվելով փոխում է շրջապատը, միջավայրը: Ուրեմն բոլոր այն արգելքները եւ հակասությունները, որոնք այդպես հաճախ հանդիպում են մեր ճանապարհին, պետք է աշխատենք ճիշտ հասկանալ եւ որպես խթանիչ օգտագործելով՝ ընթանանք հետագա զարգացման ուղիով:

ԱՐՏԱՇԵՍ ՄԱՆԿՈՒԼՈՎ
«Աստղ» կենտրոնի տնօրեն

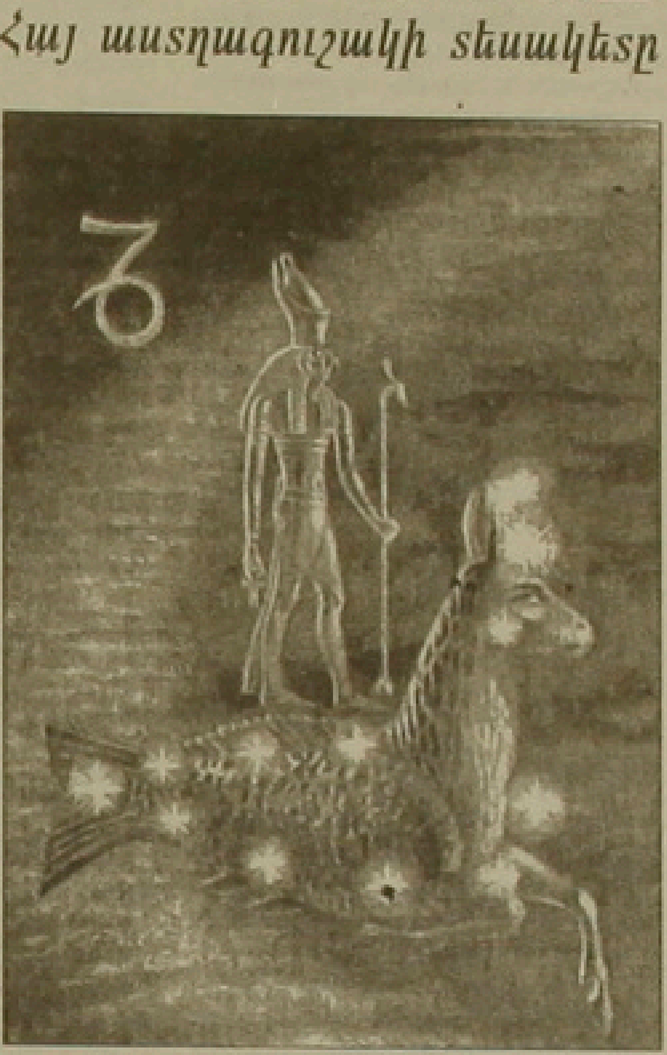

ԱԶԳ - ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍՈՒՀԻՆԵՐԸ ՆԱԵՎ ԼԱՎ ՇԱԽՄԱՏ ԵՆ ԽԱՂՈՒՄ

Հայաստանի տղամարդկանց հավաքականը համեմատաբար համեստ մեկնարկից հետո կտրուկ բարելավեց իր մրցաշարային դրությունը Եվրոպայի թիմային առաջնությունում:

Այն բանից հետո, երբ Լպուտյանն ու Մինասյանը տեւական պայքարում պարտության մատնեցին համապատասխանաբար Հորվաթին եւ Տոնհիլին, մեր թիմը 3:1 հաշվով պարտության մատնեց Հունգարիայի երկրորդ հավաքականին (Դեբրեցենէ, որ Վահանյանն ու Հակոբյանն արդեն ոչ-ոքի էին խաղացել իրենց խաղաընկերների հետ (վրա):

Այսուհանդերձ, երեք տուրից հետո Հայաստանի պատվիրակները 12 հնարավորից վաստակեցին 7,5 միավոր եւ աղյուսակում միանգամից 13-րդից բարձրացան 5-րդ տեղ՝ ընդհուպ մոտենալով առաջատարներին, որոնք դասավորվեցին հետեւյալ կերպով. Խորվաթիա, Ռուսաստան 9,5 միավոր, Հոլանդիա՝ 8, Ուկրաինա՝ 7,5 եւ մեկ անավարտ խաղ: Օլիմպիական չեմպիոնների Ռուսաստանի շախմատիստները առաջ անցան հոլանդացիներին 3:1 հաշվով հաղթելուց հետո:

Կանանց մրցավեճում Հայաստան-Ադրբեջան հանդիպման ժամանակ Ալանյանը թեեւ մեկ զինվոր պակաս ուներ Վելիխանլիի դեմ, բայց խաղն ավարտեց ոչ-ոքի, որից հետո գրանցվեց վերջնական 0,5:1,5 հաշիվը: Մեր շախմատիստուհիները, 6 հնարավորից ունենալով 3 միավոր, տեղ են զբաղեցնում աղյուսակի միջին մասում: Առջեւից փոքր-ինչ անսպասելիորեն ընթանում են ֆրանսուհիները:

Չորրորդ տուրում Հայաստանի տղամարդկանց հավաքականը տարավ նոր հաղթանակ, այս անգամ Լեհաստանի թիմի նկատմամբ 3:1 հաշվով: Իրենց պարտիաները շահեցին Մինասյանը եւ Աճեմյանը, ոչ-ոքի խաղացին Վահանյանը ու Հակոբյանը: Այս հանդիպումից հետո մեր տղամարդիկ ունեն 10,5 միավոր [illegible] եւ [illegible] բաժանում են 2-4-րդ տեղերը: Առջեւում 12 միավորով Ռուսաստանի հավաքականն է: Մեր հաջորդ մրցակիցը Հոլանդիայի թիմն է: Հայաստանի կանանց հավաքականը 0,5-1,5 հաշվով զիջեց [illegible]: ■

Մրցաշարից հետո մրցախաղ

Չինաստանի Շանհայ քաղաքում ավարտվեց աշխարհի շախմատի չեմպիոնուհու կոչման հավակնորդուհիների մրցաշարը: Ինչպես եւ սպասվում էր, առաջին մրցանակը վստահորեն նվաճեց հունգարուհի Պոլգար նշանավոր քույրերից ավագը՝ 23-ամյա Ժուժան: Երկրորդ տեղը բաժին հասավ 30-ամյա վրացուհի Նանա Իոսելիանուն: Նա հավասար միավորներ հավաքեց աշխարհի նախկին չեմպիոնուհի Մայա Չիբուրդանիձեի հետ, բայց իր հայրենակցին գերազանցեց լրացուցիչ ցուցանիշներով:

Թբիլիսցի եւս մեկ շախմատիստուհի՝ վետերան Նոնա Գափրինդաշվիլին, [illegible]

Կանանց շախմատի համաձայն, Ժ. Պոլգարը եւ Իոսելիանին [illegible]

Գ. Հ.

Գ. Խանջյան. բարեգործությունն անհրաժեշտ է

Նոյեմբերի 25-ին Երեւանի «Որմնար» պատկերասրահում բացվեց 22 գերմանացի նկարիչների 50 գրաֆիկական աշխատանքների ցուցահանդես վաճառք: Նկարները Գրիգոր Խանջյանի անձնական հավաքածուից են: Ցուցահանդեսը կազմակերպել են «Նոր դար» մշակութային կենտրոնը, Հայաստանի ազգային պատկերասրահը, «Արվեստ» ամսագիրը: Ցուցահանդեսում ներկայացված են [illegible] գործողություններ: «Ազգ»-ի թղթակցին Գ. Խանջյանը հայտնեց, թե այդ աշխատանքները իրեն նվիրել են գերմանացի նկարիչները: «Մեզանից յուրաքանչյուրը պետք է նպաստի ազգային մշակույթի զարգացմանը: Ես հուսով եմ, որ այդ բարի գործը [illegible], որ բարեգործությունն անհրաժեշտ է հատկապես մեր օրերում», ասաց նա: ■

digitised by A.R.A.R.@

Կիպրոս

ԲՈՒՏՐՈՍ ՂԱԼԻՆ ԱՄԵՆԱԽԻՍՏ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆ Է ՈՒՂՂՈՒՄ ԹՈՒՐՔԵՐԻՆ

ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Ղալին կղզու մասնատումը վերացնելու նպատակով կայացած բանակցությունների վերջին փուլի ձախողման գործում մեղքի մեծ մասը բարդեց Կիպրոսի թուրք ղեկավար Ռաուֆ Դենքթաշի վրա: Անվտանգության խորհրդին ներկայացրած իր զեկուցագրում գլխավոր քարտուղարն առաջարկել է մի շարք միջոցառումներ, որոնք նպատակ ունեն վստահության կամուրջներ կառուցել հույն ու թուրք համայնքների միջեւ: Հայտնի է, որ բանակցությունները դադարել էին նոյեմբերի սկզբին եւ հետաձգվել մինչեւ 1993 թ. մարտը: Այս հարցի կապակցությամբ BBC-ի թղթակից Ջոն Լայնը նոյեմբերի 24-ին ՄԱԿ-ի կուլիսներից հաղորդում է, թե դոկտոր Բ. Ղալին հայտարարել է, թե կիպրական խնդրին վերաբերող բանակցությունների վերջին փուլը չարդարացրեց իր ակնկալիքները եւ հայտնեց իր ամենախիստ քննադատությունը Ռաուֆ Դենքթաշի հասցեին: Նա ավելացրեց նաեւ, որ թուրք կիպրոսցիների դիրքորոշումը չէր համապատասխանում ՄԱԿ-ի խաղաղության նախագծի պայմաններին, որոնք ընկած էին բանակցությունների կարեւոր կետերի հիմքում 1. կիպրոսյան նոր պետության սահմանադրությունը, 2. փախստականների վերադարձն իրենց բնակավայրերը, 3. կղզու երկու հատվածների միջեւ սահմանների վերագծում: Դոկտ. Բ. Ղալիի զեկուցագիրը հաստատում է բանակցությունների ժամանակ դիվանագետ-դիտորդների կողմից ներկայացվածը՝ Ռ. Դենքթաշը սկզբունքորեն հմուտ էր որոշ կետերի համաձայնելով, բայց այնուհետեւ բազում խոչընդոտներ դնելով նա գործնականորեն անիմաստ էր դարձնում դրանք: Սահմանների վերագծման վերաբերյալ Բ. Ղալին նշել է. *«Դենքթաշը նույնիսկ մերժեց քննարկել ՄԱԿ-ի կողմից ներկայացված քարտեզի հարցը»:* Նա ասել է նաեւ, թե մարտին կայանալիք բանակցություններում կիպրոսցի հույները պետք է պարզաբանեն իրենց կեցվածքը, իսկ կիպրոսցի թուրքերը պետք է վերափոխեն իրենց դիրքորոշումները: Միաժամանակ Բ. Ղալին առաջարկել է որոշ միջոցներ ձեռնարկել կողմերի միջեւ վստահություն ստեղծելու նպատակով: Այս առումով նա առանձնապես ասել է. *«Անհրաժեշտ է Կիպրոսում գտնվող թուրք զինվորների թվակազմը կրճատել մինչեւ 10 տարի առաջ եղած մակարդակը, իսկ կիպրոսցի հույները պետք է վերջ տան զենքեր ձեռք բերելու ծրագրին»:* ■

Լիբանանի ղեկավարության դեմ մահափո՞րձ

Նոյեմբերի 24-ին «Մոնտե Կառլո»-ի թղթակիցը Բեյրութից հաղորդեց, որ ամսի 22-ին Լիբանանի կառավարության աղբյուրները ֆրանսիական լրագրական գործակալության մի լուր են հաղորդել, ըստ որի բացահայտվել եւ ձախողվել է անկախության տոնի առթիվ (նոյեմբերի 23) կայանալիք ռազմական շքերթի ժամանակ ականապատ մի մեքենա պայթեցնելու փորձը, որի նպատակը երկրի, խորհրդարանի նախագահի եւ նախարարների սպանությունն էր: Լիբանանի պաշտպանության նախարար Մոհսեն Դալլուլը հայտնել է, թե այս լուրը *«ճշգրիտ չէ եւ մեծ մասամբ չի համապատասխանում իրականությանը»:*

Սակայն պաշտպանության նախարարությունը հայտնեց, թե հարցի պարզաբանման նպատակով հետաքննություն է սկսվել: Իր կողմից խորհրդարանի նախագահ Նաբիհ Բիրրին այսպիսի հարցադրում է արել. *«Եթե լուրը ճիշտ է, ապա ինչո՞ւ այն տարածվեց երկու օրում, երբ անվտանգությունը պահանջում է նման դեպքերում գաղտնիություն պահպանել, իսկ եթե սուտ է, ապա ինչո՞ւ այնպես հաղորդվեց, որ դա ազդի երկրի տնտեսական ընթացքի եւ ընդհանուր վիճակի վրա»:* Եւ քանի որ լուրը շոշափում է իսլամական խմբավորման անունը, ուստի նրա գլխավոր քարտուղար, պատգամավոր Ֆաթհի Յականը հայտարարեց, թե լուրը նպատակ ունի *«վարկաբեկել իսլամական հոսանքի պատկերը»:* Նա ավելացրեց նաեւ, որ *«սադրանքի նպատակը բանակի եւ իսլամականների միջեւ բախումներ առաջացնելն է, որպեսզի դրանից օգտվի Իսրայելը»:* Թղթակիցը եզրակացնում է, թե պատահական չէ, որ նոյեմբերի 24-ին Նախարարների խորհուրդն իր արտակարգ նիստում քննարկեց երկրի անվտանգության հարցերը: ■

Միջին Ասիա

Ավարտվեց ղազախ ազգայնականների դատավարությունը

Ալմա-Աթայում ավարտվեց Ղազախստանի «Ալաշ» ազգայնական կուսակցության ղեկավարների գործի դատավարությունը, որոնք մեղադրվում էին խուլիգանական գործողությունների եւ Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաեւի արժանապատվությունը վիրավորելու մեջ: Մեղադրյալներից երկուսը դատապարտվել են 1 տարի, իսկ մեկը՝ 1,5 տարի ազատազրկման:

1991 թ. դեկտեմբերի 16-ին «Ալաշ»-ի մոտ 200 ակտիվիստներ գրավել են Ալմա-Աթայի մզկիթը, ծեծել են մուֆթի Ռատբեկ Նասիբային եւ պահանջել նրա հրաժարականը Ղազախստանի մուսուլմանների հոգեւոր ղեկավարի պաշտոնից: Մզկիթի վրա հարձակման կարգախոսն էր. *«Կմաքրենք մուֆթիաթը կոմունիստներից եւ ՊԱԿ-ի գործակալներից»:* Կուսակցության ակտիվիստները կազմակերպել են նաեւ մի շարք չարտոնված հանրահավաքներ, որի ժամանակ, ինչպես բնութագրեց դատարանը, *«հնչում էին Ղազախստանի նախագահի արժանապատվությունը վիրավորող ելույթներ»:* ■

Երեւան

Ս. Ղազարյան. «Պտուղը դեռ չի հասունացել»

Նոյեմբերի 25-ին Երեւանում, ՀՀ ԳԱ գիտաշխատողների ստեղծած «Աշխատավորների ու մտավորականության խորհուրդը» հանրահավաք էր հրավիրել: Հռետորներն անվստահություն էին հայտնում ընդդիմությանը, պահանջում էին կառավարության հրաժարականը, կոալիցիոն կառավարության կազմում եւ իշխանության հանձնումը ՀՅԴ-ին: Դաշնակցություն ընդդիմադիր կուսակցության ներկայացուցիչ Սամսոն Ղազարյանն իր ելույթում հայտարարեց, որ ՀՅԴ-ն իշխանության կհասնի սահմանադրական ճանապարհով: Սակայն, նրա խոսքերով, *«պտուղը դեռ չի հասունացել»:* ■

«ԻՆԿՈ» բաժնետիրական բանկի Հայաստանի մասնաճյուղ

«Ինկո» բաժնետիրական բանկի Հայաստանի մասնաճյուղը Հայաստանից Ուկրաինա դրամական փոխանցումները կատարում է 2-3 բանկային օրում:

Ցանկացողները դիմեն հետեւյալ հասցեով՝ Երեւան, Վռամշապուհ արքայի (Ամիրյան) փող. 2/8, 19 սենյակ, հեռ. 56-37-25:

ԱՊՀ

Սեւաստոպոլը պահանջում է ռուսական կարգավիճակ

Սեւաստոպոլում հավաքվել է մի քանի հազար ստորագրություն, որի հեղինակները պահանջում են քաղաքի կարգավիճակը համապատասխանեցնել Դաշնակցային Ռուսաստանի ԳԽ 1948 թ. ընդունված որոշմանը: Սեւծովյան նավատորմի սպաները նավատորմի շտաբների երեքշաբթի օրը կայացած ժողովում ընդգծեցին, որ այդ որոշման մեջ նշված է քաղաքի ռուսական կարգավիճակը, եւ այդ փաստաթուղթը ոչ մեկի կողմից չի փոփոխվել: Այդ որոշմանը համապատասխան, գտնում են սպաները, Ուկրաինայի նախագահի ներկայացուցչի ստեղծված վարչական կառուցվածքներն իրավական ուժ չունեն:

Նրանք պահանջեցին, որ Ռուսաստանի, Ուկրաինայի, Ղրիմի բարձրագույն օրենսդիր մարմինները շուտափույթ կերպով վերանայեն քաղաքի ռուսական կարգավիճակի վերաբերյալ արխիվային փաստաթղթերը: ■

Լատվիա. Ռուսաստանի կողմից սահմանների վերաձեւման փորձ

Լատվիայի արտգործնախարարությունը Ռուսաստանի ռուս-լատվիական սահմանին պետական կարգավիճակ տալու որոշումը դիտում է որպես սահմանների վերաձեւման փորձ: Այդ կապակցությամբ Լատվիայի ԱԳՆ-ը նոտա է ուղարկել Ռուսաստանի ԱԳՆ-ին, բրիֆինգի ժամանակ հայտնեց ՌԴ ԱԳՆ տեղեկատվության դեպարտամենտի տնօրեն Սերգեյ Յաստրժեմսկին:

Ռուսաստանի ԱԳՆ-ը Լատվիայի բողոքը, ինչպես նաեւ 1950 թվականի ռուս-լատվիական պայմանագրի նրանց վկայակոչումները համարում է անհիմն: Սահմանի հարցը պետք է լուծվի միջպետական բանակցություններում: ■

Բանակ

Պ. Գրաչով. «Թույլ չենք տա բանակի համընդհանուր կրճատում»

Բանակի համատարած կրճատում, ինչպիսին եղել է Նիկիտա Խրուշչովի օրոք, չի կրկնվի, ռազմահայրենասիրական ակումբների ղեկավարների հետ հանդիպմանը երեկ հայտարարեց Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովը: Նրա խոսքերով, բանակը կկրճատվի *«աստիճանաբար եւ մտածված»:*

Հիմնական դժվարությունը զորակոչն է, որը դժվար է ընթանում: Զորակոչի ավարտից մեկ ամիս առաջ բանակ է ուղարկվել զինակոչիկների ընդհանուր թվի 18 տոկոսը: Լուրջ փոփոխություններ են տեղի ունեցել երիտասարդության հոգեկանում. նրա մեծ մասը *«գտնվում է ստվերային տնտեսության, ոչ ֆորմալ եւ հանցածին կազմակերպությունների ձեռքում»:*

Պաշտպանության նախարարը հայտարարեց, որ բանակին, ավիացիային եւ նավատորմին համագործակցելու կամավոր կազմակերպությունը (ԴՈՍԱԱՖ) իր այսօրվա տեսքով պետք է վերացվի, քանի որ չի կատարում իր հիմնական խնդիրը: ■

ԴԻԱԳՆՈՍՏԻԿԱ DIAGNOSTICA

Դիմեք մեր բժշկական կենտրոններին, եւ Ձեր առողջությունը հուսալի ձեռքերում կլինի:

Երեւան, Աջափնյակ, Մարգարյան փ. 6, հեռ. 35-01-58, 35-13-01
Քանաքեռ, Ֆանարջյան փ. 55, հեռ. 28-75-24,
Կենտրոն, Թումանյան փ. 23, հեռ. 53-85-81
Գյումրի, Շչեդրինի 54ա, հեռ 3-60-72
Գորիս, Մաշտոցի փ. 3, հեռ. 2-26-87

ԲԺՇԿԱԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵՏԻՐԱԿԱՆ ՄԻԱՎՈՐՈՒՄԸ

- Ապահովում է հիվանդությունների ախտորոշման բարձրագույն մակարդակ:
- Ապահովագրում է ձեր առողջությունը ողջ կյանքի ընթացքում:
- Միայն մեզ Դուք կարող եք դիմել բոլոր հիվանդությունների դեպքում եւ բոլոր բժշկական հարցերով, քանի որ «ԴԻԱԳՆՈՍՏԻԿԱ»-ն ոչ միայն միջազգային պահանջներին համապատասխանող ամենաժամանակակից սարքերն ու մասնագետներն ունի, այլեւ անհրաժեշտության դեպքում Ձեր բուժօգնությունը կազմակերպում է հանրապետությունից դուրս կամ համապատասխան մասնագետներ է հրավիրում:
- Միայն մեզ մոտ Դուք կարող եք ստանալ Ձեր ախտորոշումը կամ ապահովագրել առողջությունը կայուն եւ ցածր գներով, անկախ ցույց տրվող բուժօգնության ծավալից եւ տեւականից:
- Մենք ընդունում ենք բժիշկների տնային կանչեր (հեռ. 35-70-38) Դուք կարող եք անցնել հետազոտությունները ավելի արագ եւ հանգիստ մթնոլորտում, եթե դիմեք մեզ ժամը 14.00-ից հետո կամ շաբաթ օրերը ժամը 9.00-ից մինչեւ 15.00:
- Ձեր հարմարության համար մենք աշխատում ենք ամեն օր (բացի կիրակի օրից), ժամը 8.30-ից մինչեւ 19.00, շաբաթ օրը՝ մինչեւ 15.00:

PUBLISET

Ելցինը ստորագրել է Յակովլեւին պաշտոնից ազատելու հրամանը

Ռուսաստանի նախագահը երեքշաբթի օրը ստորագրեց «Օստանկինո» հեռուստառադիոընկերության նախագահ Եգոր Յակովլեւին պաշտոնից ազատելու հրամանագիրը: Այդ մասին հայտնեցին նախագահի լրատվական ծառայությունից: Հրամանագրում նշված է, որ Յակովլեւը պաշտոնից ազատվել է «արտակարգ իրադրության գոտու իրադարձությունների անբավարար լուսաբանման եւ Ռուսաստանի նախագահի հրամանը խախտելու համար», ըստ որի պետք է սահմանափակվեր Հս. Օսիայից եւ Ինգուշիայից ստացվող լուրերի տարածումը:

Չեչնիան արբանյակային կապի համակարգում

Չեչնիայի զինվորական մասնագետներն արբանյակային կապի միջոցով կարող են հետեւել զորքերի տեղաշարժին Ինգուշիայում եւ մյուս սահմանակից հանրապետություններում, Գրոզնիից հաղորդում է «ԻՖ»-ի թղթակիցը: Այդպիսի հնարավորություն ստեղծվեց հանրապետության արբանյակային կապի միջազգային համակարգին գերմանացի եւ նորվեգացի մասնագետների օգնությամբ միանալուց հետո: Նոր սարքավորումների շնորհիվ Չեչնիան նաեւ կոմպյուտերային ելք է ստացել աշխարհի բոլոր հիմնական բորսաները եւ տեղեկատվական բանկերը:

Մոսկվայում մետրոյի վարձը բարձրանում է

Երեքշաբթի օրը կայացած նիստում Մոսկվայի կառավարությունը որոշել է դեկտեմբերի 1-ից մետրոյի վարձը բարձրացնել մինչեւ երեք ռուբլի եւ մինչեւ 1993 թ. մարտը դադարեցնել ճանապարհների վերանորոգման աշխատանքները: Որոշվել է ուժեղացնել հատկապես տեսչությունը, խաղային բիզնեսը վերցնել ուժեղ հսկողության տակ: Որոշվել է մոտ ժամանակներս կաթնամթերքի գինը չբարձրացնել:

Աշխաբադի փողոցները Նախագահ Նիյազովի ծնողների անուններով

Թուրքմենստանի մամուլում «Մեծ զավակը մեծ ծնողներ ունի» խորագրով նամակներ են տպագրվում, որոնց հեղինակներն առաջարկում են Նիյազովների հին տան մոտ հասնող փողոցները վերանվանել Սապարմուրադ Նիյազովի ծնողների անուններով: «Մենք պարտավոր ենք մեր «Թուրքմենբաշի» առաջնորդի հարգելի հոր եւ մոր հոգիները հանգստացնել: Ղեկավար, որը ստեղծեց թուրքմեն ժողովրդի անկախ պետությունը, որը Թուրքմենստանը տանում է չտեսնված զարգացման ուղիով: Մեծ զավակին լույս աշխարհ բերող ծնողները մեծագույն հարգանքի են արժանի», ասվում է նամակներից մեկում:

Խակասիայի մայրաքաղաքում անվճար հեռախոսային ավտոմատներ

Աբականում հայտնվեցին առաջին 50 անվճար հեռախոսային ավտոմատները: Մոտ ժամանակներս քաղաքի իշխանությունների որոշմամբ համապատասխան մանրադրամի բացակայության պատճառով մնացած հեռախոսները եւս անվճար կդառնան: ■

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ՝ «Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Գլխավոր խմբագիր ՅԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր ՀԱԿՈԲ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841
Տնօրեն ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
Apple® Macintosh® համակարգային սարքավորումը «Ազգ» թերթի
Azg armenian daily
Editor H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@